

Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції за різними юридичними напрямками

Інноваційні напрямки вдосконалення правового захисту в Україні

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

www.lex-line.com.ua

Юридична лінія

3 червня 2010 р.

**УКРАЇНА
Тернопіль
2010**

Інноваційні напрямки вдосконалення правого захисту в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції.-Тернопіль, 2010. -81с.

В роботі зібрані кращі доповіді з юридичних питань, які оприлюднені на інтернет-сторінці www.lex-line.com.ua.

Адреса оргкомітету:
46010, м. Тернопіль, а/с 1079
тел. 0979074970
E-mail: lex-line@ukr.net

Оргкомітет міжнародної науково-практичної інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

**ANALYSIS OF INDEPENDENCE OF JUDICIAL SYSTEM OF THE
USA. POSSIBILITY OF BORROWING FOR UKRAINE**

Aksyonova Irené

*student of the Economic-legal faculty of The Odessa National Academy of Law
in Simferopol*

Ensurance of the real independence of the judicial system is an urgent issue for Ukraine. Quite often bodies of executive power try to control activity of judicial bodies. They make decisions which are obligate courts to strengthen a fight against criminality, to generalize judicial practice. There're attempts of legislative and executive power agents in intervention into the solution of concrete cases. There're cases of pressure on judges by threatening, blackmailing, application of violence in connection with realization of justice. There're also some examples of stealing of cases. We will make an effort to resolve to resolve this problem through the study of experience of Occidents namely the United States of America and to decide, whether this measure is applicable to our country.

The judicial system of the USA is divided into two parts: the federal judicial system and the judicial system of the states. The structure of the judicial power is not determined in the Constitution. The Supreme Court is the only court that was created by the Constitution. Federal judges are appointed for life or until voluntary retirement on condition that their service is flawless. Thus they acquire certain immunity against pressure from the side of state authorities.

[1]

In the USA independence of the judicial system was embodied in a number of institutions. They guarantee, that judges pass verdict in law. Five components of independence of a courts are: constitutional legal remedies; independent judicial management; disciplinary plenary authorities of courts if judges act unlawfully; mechanism of overcoming the conflicts of interests; providing effective judicial decisions. [3]

The judges' lengthy term in office provides them with decision-making freedom. It is incredibly difficult to remove judges from office in the USA (it especially concerns judges - elite of the judicial system of the USA). They can only be removed from office through the process of impeachment and trial in the Congress. The following data can be used to prove this fact: from the moment of creation of the USA only 12 (!) judges were inflicted to the procedure of impeachment and only 5 ones were actually condemned.

It's obviously, if this system is transferred to Ukraine, the growth of corruption in judicial bodies will become the main problem. Americans fight against corruption using the following methods: firstly there is a judges' code of behavior which includes 2 main points: judges don't have any personal interest in case in point and they are prohibited to be involved in any political activity. Secondly, there is a severe system of selection and estimation of future judges in the USA. The biography of the judges is checked up, since the childhood, and any, even, minor misdemeanour may become a reason to refuse in office (the documentarily confirmed facts are known when even fines for parking violations turned up to be an obstacle to the judicial career). Thirdly, all judges of the United States annually fill out financial independence of judges is of great importance too. In 2009 the salary of the chairman of the supreme court of the USA was \$217.400. [2]

But the examined system is perfect only at first sight. There are some peculiarities which may fully level the possible positive effect of the reform of the judicial system in Ukraine.

The Code of judges' professional ethics adopted by the Vth Convention of judges of Ukraine in 2000 turned up ineffective. As the Code has rather recommendatory, than imperative character, it was not able to obtain the main purpose to protect the unity and independence of the juridical system. [4] Though the Code is thought to be the regulator of judges' activity and, original guarantee from abuses, in fact it doesn't foresee legally important consequences of the violation of its statements which can really prevent these violations. It is the main drawback: of this document. It is difficult to accept these consequences in the form of different "reprimands" and "warnings" because judges' independence as the result of the given reform is increasing, but the corresponding growth of their responsibility doesn't take place.

Today some deputies, taking Code for basis, raise a question about revision and passing a proper act, regulating a professional conduct and ethics of judge. In their opinion, it's an effective remedy for the improvement of quality of justice.

In the USA only federal judges can be elected for life. It also must be taken into consideration that actual volume of cases dealt with by federal judges is from 5 to 10 per cent from the total number. Obviously, the thoughtless copying of the American standard isn't correlated with our realities. In recent years, even in the USA, this statement is criticized. There's no doubt that increase of judges' terms in office considerably impede the fight against arbitrary behaviour. [2]

Nobody can guarantee that the growth of money maintenance of Ukrainian judges will encourage increase of their responsibility and impartiality and will lead to reduction of corruption. The mentality of Ukrainian citizens is not ready to such changes.

Besides all institutional guarantees the organized society, executive mechanisms and the habit to be subject to courts are the necessary elements of the system in which there is court's independence. [3] Certainly the Ukrainian legal proceeding is far from being perfect and needs reformation. However it must be reformed only with taken into consideration today's reality and the experience of Western countries must be applied only after detailed consideration of the problems existing in these countries.[2]

Literature:

1. Judicial authority in the USA. Supreme court. Civil and criminal cases. Power in the states and local authority. - <http://uadream.com>
2. E. Esimkhanov. Reformation of the judicial system in the USA and countries of the CIS. Lawyer. - 2005 - № 2.
3. Independence of court in the USA. 2006 - <http://usinfo.state.gov/>
4. V. Frolov. The Code of judges ethics. «Legal practice» - <http://www.yurpraktika.com/>

«НИГІЛІЗМ»: СПРОБА ЕТИМОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ТЕРМІНУ

Дручек Олена Василівна

старший викладач кафедри державно-правових дисциплін Херсонського юридичного інституту Харківського національного університету внутрішніх прав

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується як перехідний, трансформаційний. У цьому зв'язку особливої актуальності набуває необхідність детального аналізу процесів, що відбуваються в сфері індивідуальної і суспільної свідомості, коливань змін у ставленні до права як найважливішого регулятора соціальних відносин. Зокрема, значний науково-теоретичний інтерес викликає явище правового нігілізму, яке полягає у девальвації права і законності, ігноруванні законів чи у недооцінці їх соціально-регулятивної ролі, як один із чинників, що перешкоджають формуванню правової держави та громадянського суспільства в Україні.

Зазначений виклик ставить перед юридичною наукою завдання всебічного і ґрунтовного теоретичного дослідження усього комплексу проблем, пов'язаних із правовим нігілізмом, особливо в аспекті визначення його поняття та сутності. Осмисленням нігілізму як філософсько-етичного, ідеологічного явища свого часу займалися Конфуцій, А. Шопенгауера, Ф. Ніцше, О.Льїн та ін. З позицій теорії права, філософії права це явище вивчали С.С. Алексєєв, О.В. Волошенюк,

О.А. Лукашова, М.І. Матузов, В.С. Нерсисянц, А.Л.Новиков, Ю.С. Шемшученко та ін. Зусиллями вищеназваних науковців сформовано основу теоретичного знання зі вказаної тематики, однак наявних напрацювань ще недостатньо для закриття певних лакун.

На нашу думку, теоретичне дослідження проблем правового нігілізму може бути успішним і вагомим лише за умови найякіснішого виведення визначення цього поняття. Логіка здійснення наукового пізнання будь-якого предмету чи явища вимагає розпочати оперування ним з етимології терміну. Корінь слова «нігілізм» - «*nihil*» походить з латини і на думку М. П.Алексєєва, який спирається на трактування вказаного терміну римськими вченими, означає відсутність будь-якої, якої б то не було нікчемної, речі – «ані вовнинки», «ані волосинки» [1, с. 413]. Таким чином, в європейські мови цей термін увійшов як такий, що означає відсутність певної сутності, «ніщо». Як вказується у «Словнику з етики», корінь «*nihil*» вказує на те, що ця позиція несе в собі специфічне заперечення. Специфіка заперечення проявляється у його об'єкті – заперечується те, що є необхідним для нормального життя, для розвитку окремої особистості і суспільства у цілому. Такими, зокрема, є спільні для всіх моральні норми, принципи, ідеали, цінності, авторитети [2, с. 217].

Окрім зазначеного, існує багато енциклопедичних визначень поняття «нігілізм». Так, в «Толковом словаре живого великорусского языка» В. Даля нігілізм визначається як «безобразное и безнравственное ученье, отвергающее всё, чего нельзя ощупать» [3, с.544] С. Ожегов визначає нігілізм як «полное отрицание всего, полный скептицизм». Відповідно, «нигилист», за С. Ожеговим, це – «1. В 60-х г.г. в России : свободомыслящий человек, интеллигент-разночинец, резко отрицательно относящийся к буржуазно-дворянским традициям и обычаям, к крепостнической идеологии. 2. Человек, относящийся ко всему резко отрицательно, скептически» [4,с.379]. В «Большом энциклопедическом словаре» нігілізм трактується як « заперечення загальноприйнятих цінностей, ідеалів, моральних норм, культури, форм суспільного життя. Отримує особливе поширення в кризові епохи суспільно-історичного розвитку» [5]. Майже аналогічне визначення правового нігілізму ми знаходимо в «Українській радянській енциклопедії» – це «заперечення усталених суспільних норм, ідеалів, принципів, законів, авторитетів, традицій тощо» [6, с. 357].

Як бачимо, енциклопедичні визначення нігілізму містять найширше трактування цього родового поняття, відносячи його до розряду філософських, етичних, соціологічних категорій, не виділяючи його різновидів. Слід зазначити, що термін «нігілізм» в різні часи своєї історії набував різного значення, відображаючи різні (етичну, культурну, ідеологічну, державну, правову) іпостасі явища, що ним позначалося.

Як вказує один із найперших дослідників цього явища, А. І. Новиков, « в історії філософської і суспільної думки знайдеться не багато термінів, які б застосовувалися так широко і стосувалися до таких різномірних явищ, як термін «нігілізм» (переклад мій – О.Д). [7, с. 9]. Залежно від змісту, який у нього вкладався, це слово звучало і як виклик застарілому суспільству, і як звинувачення в бездумному руйнуванні культури та моралі, і як символ десоціалізації людини [там само, с. 3].

Слід погодитися із думкою С.А Сіріна про те, що «нігілізм» - поняття, перш за все, філософське, найбільш широка категорія, а поняття «правовий нігілізм» є лише однією з форм його прояву, конкретизація прояву нігілізму, зокрема, у правовій сфері життя суспільства [7, с.261].

Як певний тип світосприйняття нігілізм, якої б форми він не був, має певні характерні риси. По-перше, нігілістичному типу світосприйняття є властивим гіпертрофованій сумнів і заперечення різних духовних і соціальних феноменів. По-друге, загальною особливістю форм нігілізму є те, що в різній мірі їм властивими є абсолютизація суб'єктивного (індивідуального) начала, оцінка дійсності з позицій атомізованого індивіда, що відкидає об'єктивні закономірності, логіку історії. По-третє, нігілісти використовують в боротьбі проти тих чи інших дійсно застарілих соціальних чи культурних форм найгірші способи дії. По-четверте, їх альтернативна позитивна програма відзначається крайньою слабкістю і аморфністю. По-п'яте, загальною рисою нігілістичних форм свідомості є їх транзитивність, тобто перехідний характер.

На нашу думку, вищезазначені ознаки досить повно характеризують нігілістичне світобачення у цілому. І відповідно, основою філософсько-етичної ідеології нігілізму є заперечення певної ідеї чи явища об'єктивної реальності без альтернативи заперечення, а, отже, заперечення непродуктивне, деструктивне. Цим воно, в першу чергу, відрізняється від критичного ставлення, яке передбачає в тій чи іншій мірі наявність конструктивної складової.

Родоначальником філософії теорії нігілізму вважають Фрідріха Ніцше, який в одній із своїх робіт вперше дав визначення нігілізму як втрати вищими цінностями (християнство, рівність прав, гуманізм, істина) їх цінності. [8, с. 9]. У науці досить поширеною є думка, що Ф.Ніцше один із перших виявив сутність соціо-культурного нігілізму. В контексті нашого дослідження заслугу німецького філософа необхідно підкреслити ще і тому, що ним була визначена чи не найголовніша прикметна особливість феномену, яка стала основою практично для всіх подальших дефініцій нігілізму, а саме : це явище з'являється там і тоді, де втрачають своє значення вищі особистісні чи суспільні цінності. Якраз такий період нині переживає українське суспільство, і цим пояснюється

масштабність поширення нігілізму, і перш за все, правового, у нашому житті.

Література:

1. Алексеев М.П. К истории слова «нигилизм» / Статьи по словесной филологии и русской словесности [Текст]. Т.101, № 3. Сборник статей в честь академика Алексея Иванович Соболевского - Л., 1928, 507 с.
2. Словарь по этике / Под ред. А.А. Гусейнова и И.С. Кона. – 6-е изд., - М., 1989.
3. Даль Владимир Иванович. Толковый словарь живого великорусского языка: Т. 1-4.- М.: Рус. яз., 1989. Т. 2 : И-О. -1989.-779 с., [1 портр.] – С. 544.
4. Ожегов Сергей Иванович. Словарь русского языка. Около 57 тыс. слов. Изд. 12-е, стереотип. [Под ред. д-ра филолог. наук, профессора Н.Ю. Шведовой].- М., «Русский язык», 1978 – 846 с.
5. Большой энциклопедический словарь. [Электронный ресурс] Режим доступа : [http // www. academic. ru / misc/ enc3p nsf / VuID/ NT 00033 DC2](http://www.academic.ru/misc/enc3p.nsf/VuID/NT00033DC2)]. – Назва з екрану.
6. Новиков, Авраам Израилевич. Нигилизм и нигилисты. Опыт критической оценки / Авраам Израилевич Новиков. – Ленинград : Лениздат, 1972.– 296 с.
7. Сирин С.А. Философские и научные основания энциклопедии правового нигилизма / Сирин С.А. // Философский век. Альманах. Вып. 27. Энциклопедия как форма универсального знания : от эпохи Просвещения к эпохе Интернета / Отв. редакторы Т.В.Артемьева, М.И. Мишкин. - СПб.: Санкт-Петербургский Центр истории идей. - 2004.- 421с.
8. Ницше Ф.И. Собрание соч. В 9-ти томах. Т.9, – М., 1992.- 326 с.

ОБ'ЄКТИВНО ПРОТИПРАВНА ПОВЕДІНКА

Рубащенко Микола Анатолійович
студент Національної юридичної академії України імені Ярослава
Мудрого

Серед видів правової поведінки у юриспруденції зазвичай виділяють правомірну та неправомірну (протиправну) поведінку. Проте, значна частина науковців виокремлюють також як самостійні види правової поведінки зловживання правом та об'єктивно протиправне діяння.

Об'єктивно протиправне діяння розуміється як поведінка, яка не є такою, що завдає шкоди, але формально юридично оцінюється як вчинена

всупереч вимогам правових норм [1; с. 353]. Шабуров О. С. зазначає, що об'єктивно протиправна поведінка – це діяння, яке порушує норми права, але не завдає при цьому шкоди. До такої поведінки вчений відніс протиправне діяння недієздатної особи та безвинні діяння, які не тягнуть за собою юридичну відповідальність і не є правопорушеннями (тобто власне протиправною поведінкою), оскільки відсутній такий важливий елемент правопорушення як суспільна шкідливість [3; с. 431].

Сьогодні теорія об'єктивно протиправної поведінки потребує перегляду, розширення та уточнення. Чи можна віднести до об'єктивно протиправної поведінки безвинні та малозначні діяння, діяння недієздатних осіб (недієздатних та осіб що не досягли віку юридичної відповідальності)?

Виникають питання стосовно протиправності та суспільної шкідливості такої поведінки.

Протиправність – ознака об'єктивно-суб'єктивна, оскільки не можливо говорити про право та протиправність, ігноруючи факти волі, свідомості, осудності, дієздатності [2; с. 404]. Відсутність суб'єктивної протиправності не викликає сумнівів. Об'єктивна протиправність передбачає порушення норм об'єктивного права і, таким чином, присутня в усіх наведених вище прикладах об'єктивно протиправної поведінки.

Водночас, навряд чи можна погодитися з тим, що в таких випадках відсутня юридична шкода. Шкода виражається в сукупності негативних наслідків діяння, яке представляє собою порушення правопорядку, дезорганізацію суспільних відносин, пошкодження або знищення благ і цінностей суб'єктивного права тощо. Безсумнівно, наприклад, недієздатна особа завдає шкоду, попри те, що сама цього не усвідомлює. Але в такому разі виникає питання, як бути з малозначною поведінкою, де особа заподіює шкоду, усвідомлюючи наявність об'єктивної протиправності та відсутність суспільної шкідливості своїх дій, або коли при казусі особа не усвідомлювала ані суспільної шкідливості ані суб'єктивної чи об'єктивної протиправності власних дій?

Всі ці питання вимагають від юристів негайної відповіді, адже, досі залишається незрозумілим, до якого виду правової поведінки необхідно віднести казус, малозначне або безвинне діяння тощо. Поки що теорія та практика юриспруденції не дають однозначної відповіді на ці питання, тому завданням дослідників має стати вирішення поставлених проблем.

Література:

1. Загальна теорія держави та права: Підручник для студентів вищих юридичних навчальних закладів / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. Д-ра юрид. Наук, проф., акад. АПрН України М.

- В. Цвіка, д-ра юрид. Наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Харків: Право, 2009. – 584 с.
2. Теория государства и права: учеб. / А. В. Мелехин. – М.: Маркет ДС, 2007. - 640 с.
3. Теория государства и права: Учебник для вузов / Под ред. проф. В. М. Корельского и проф. В. Д. Перевалова. – 2-е изд., изм. и доп. – М.: Издательство НОРМА, 2000. – 616 с.

**ПРОБЛЕМЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ СУДЕБНОЙ СИСТЕМЫ В
УКРАИНЕ**

*Захарова Наталья Владимировна
студентка Донецкого юридического института Луганского
государственного университета внутренних дел им. Э. А. Дидоренко*

Проведение судебной реформы – вопрос весьма актуальный для Украины. Сегодня все понимают, что судебная система в Украине требует реформирования. Реформирование судебной системы должно исходить из внешнего воздействия. Реформатор должен руководствоваться интересами общества и народа, а не корпорации судей, адвокатов, прокуроров и т.д. В своем нынешнем состоянии, эта “ветвь власти” не в состоянии решать те задачи, которые на нее возложены обществом.

В соответствии со ст. 124 Конституции правосудие в Украине осуществляется исключительно судами [1]. Судебным органам принадлежит ведущее и наиболее ответственное место в охране прав и свобод граждан. Другие направления в значительной мере подчинены целям и задачам правосудия, поэтому о правосудии можно говорить как об их сердцевине, центральном звене всей системы в целом [2, с. 145].

Как показывает практика, привилегии для судей только приводят к злоупотреблениям, что вызывает протест общественности Украины.

Некоторые специалисты предлагают решения этой проблемы на основе установления т. н. “прецедентного права”, принятого в Великобритании. Там судебное решение выносится на основе прецедента (аналогичного случая) имевшего место в прошлом. С помощью компьютерных технологий, написав соответствующую программу, можно будет получить “базовое”, основополагающее решение судебного дела. Решение, принятое компьютером, в этом случае, будет таким же, как и в ранее рассмотренных делах [3, с. 99].

Мы считаем, что это существенно ликвидирует возможность “неправосудных” решений, покупаемых за взятки. Судьям останется лишь комментарий к решению компьютера.

Учитывая важное социальное значение, внесенный на рассмотрение Верховной Рады Украины законопроект “О внесении изменений в Закон Украины “О судоустройстве Украины” закрепляет принципиально новую модель судебной системы Украины.

В данном проекте предлагается создать четырёхуровневую судебную систему со значительным количеством судебных учреждений,

каждая из которых будет осуществлять “своё правосудие”. Таким образом, законопроект фактически предполагает разрушить единую систему Украины [4] и образовать вместо нее 4 автономные судебные системы, что в итоге приведёт к усилению тенденции политизации правосудия.

Нет оснований считать, что создание специализированных судов само по себе может повысить профессионализм судей и улучшить организацию деятельности всех судов. Если руководствоваться лишь этими целями, то их намного быстрее и проще достичь, обеспечив надлежащее финансирование судебной системы и повышение квалификации судей.

Одним из наиболее серьёзных недостатков создания системы судов специальной юрисдикции является сложность распределения между ними компетенции.

Тем не менее, основная проблема “специализации” состоит в том, что в результате коллизий при определении подсудности между судами разных ветвей судебной системы рассмотрение дела становится невозможным или существенно затягивается, что приводит к нарушению одного из важнейших прав человека – права на рассмотрение дела в разумный срок.

Мы считаем, что судебная ветвь власти должна быть лишена влияния, как отдельных политиков, так и отдельных политических сил. При этом должна быть установлена чёткая система ответственности судей. Кроме того, как показывает практика неприкосновенность судей и их пожизненное назначение на должность приводит к злоупотреблениям, что вызывает протест общественности Украины.

Но нельзя обходить стороной вопрос об уровне профессиональной подготовки судей. В этом аспекте, во-первых, надо помнить, что судья должен учиться праву, как и все остальные юристы, а во-вторых, учитывать, что работа судьи имеет свою специфику, которой начинающего судью стоит обучать. Ныне существующая Академия судей Украины занимается вопросами повышения квалификации судей, но никак не их специализированного профессионального образования. В этой связи уместно упомянуть и то, что ныне почти в каждом высшем учебном заведении создан юридический факультет. Такое количественное «изобилие», далеко не всегда обладающее необходимым качеством, вредит не только будущим судьям, но и всем представителям юридической профессии.

Важно достигнуть доступности правосудия, которое характеризуется не столько наличием у гражданина права на обращение в суд за защитой, сколько:

- совершенством процедуры реализации этого права в смысле объема полномочий и правового статуса его как участника судопроизводства;

- оптимальностью сроков рассмотрения споров (дел) в судах, что, безусловно, связано с наличием необходимого количественного состава судебного корпуса Украины;

- порядком прохождения дел;

- порядком возбуждения дел в судах;

- объемом полномочий судей, которые устанавливаются законом для каждой конкретной структуры судов.

Согласно выше изложенному, необходимо сделать вывод, что Украине нужна простая и понятная для населения система судов. Решение данной проблемы предполагает:

- внедрение специализации судей существующих судов;

- усовершенствование процессуального законодательства;

- обеспечение финансовой судебной системы;

- внедрение новых компьютерных технологий;

- чётко разграничить подсудность;

- создание системы автоматического распределения дел между судьями;

- чёткое определение подведомственности дел судам разных юрисдикций;

- установление такого порядка подбора судейских кадров, который бы способствовал занятию этой почётной должности действительно профессиональными судьями;

- создать специальную судебную инспекцию;

- создать специальную дисциплинарную комиссию;

- создать профессиональную школу для подготовки судей в соответствии с европейскими стандартами.

Список использованной литературы

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – Ст. 141.

2. Глущенко В. Институт прогнозирования / В. Глущенко / М. : 2009. – 345 с.

3. Судебные и правоохранительные органы Украины / Под ред. А. С. Васильева, Е. Л. Стрельцова: Изд. 5.-X : Одиссей, 2006. – 505 с.

4. Закон Украины «О судостроительстве Украины» // Ведомости Верховной Рады Украины. – 2002. - № 3018. – Ст. 27.

МІЖПАРЛАМЕНТСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В РАМКАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ ТА ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Козлова Ірина Петрівна

студентка факультету права Донецький юридичний інститут ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка

Сьогодні Європейський Союз називає Україну унікальним і стратегічним партнером в Європі. З огляду на те, що в епіцентрі політичного протистояння перебуває Верховна Рада, виникає об'єктивна потреба системного аналізу самого інституту як єдиного органу законодавчої влади.

Аналізом деяких аспектів з цього питання займалися А. Я. Капустин, В. В. Копійка, В. Ф. Опришко, А. В. Омельченко та інші вчені України.

Європейський вибір є невід'ємною складовою зовнішньополітичної стратегії нашої держави.

Перші парламентські слухання з питань реалізації державної політики інтеграції України до ЄС, що відбулися 11 грудня 2001 року, стали важливим кроком на шляху створення окремого Комітету Верховної Ради з питань Європейської інтеграції [1].

Усвідомлюючи важливість процесу інтеграції, ВРУ четвертого скликання 7 червня 2002 року прийняла рішення про утворення Комітету з питань Європейської інтеграції, який буде займатися: 1) здійсненням законопроектної роботи в частині наближення українського законодавства до законодавства ЄС, 2) здійсненням парламентського контролю за виконанням органами державної влади та місцевого самоврядування законодавчих актів з питань, що належать до компетенції Комітету; 3) забезпеченням міжпарламентських зв'язків і парламентського контролю в рамках співробітництва України з ЄС, НАТО, Радою Європи, Асамблеєю Західноєвропейського союзу; 4) координацією міжпарламентських зв'язків з європейськими країнами у питаннях євроінтеграції [2].

Протягом 2006-2007 р.р. Комітет здійснював законопроектну роботу в частині наближення українського законодавства до законодавства Європейського Союзу, запобігання прийняттю нормативно-правових актів, що не відповідають європейському праву, Угоді "Про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами", нормам і принципам СОТ, зобов'язанням України у рамках Ради Європи [3].

Робота зазначеного Комітету є плідною, якісною, упередженою та поступовою. Але треба зробити деякі рекомендації, а саме: 1) політичному керівництву України потрібно впроваджувати реформи, дотримуватися

зобов'язань в галузі свободи, демократії, верховенства права і прав людини, посилити боротьбу з корупцією, провести адміністративну реформу; 2) підтримати створення ринкової економіки в Україні і зауважили, що для залучення іноземних інвестицій країна повинна забезпечити стабільний і передбачуваний інвестиційний клімат; 3) Європарламент закликає Раду ЄС розробити конкретний план, як створити зону вільної торгівлі між Україною та ЄС; 4) Не треба ставити штучних проблем. Вибір «Росія - ЄС» насправді мало кому цікавий, тому що мислення населення не вбачає такої проблеми.

Література:

1. <http://ua.pravda.com.ua/news/>.
2. Питання діяльності Української частини Комітету з питань співробітництва між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом): Постанова КМУ від 13 липня 1998 р. N 1074.
3. Довідка про діяльність Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції за період роботи Верховної Ради України п'ятого скликання (2006-2007 рр.).

ВПРОВАДЖЕННЯ НА РИНОК ПРОДУКТІВ, ЩО МІСТЯТЬ ГЕНЕТИЧНО МОДИФІКОВАНІ ОРГАНІЗМИ: ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Моркова Ольга Ігорівна

студентка Національної юридичної академії України ім. Я. Мудрого

Продукти, що містять генетично модифіковані організми (ГМО) з'явилися на українському ринку нещодавно. Через те, що наслідки, до яких може призвести використання генетично модифікованих продуктів є питанням неоднозначним та дискусійним, Україна не була підготовлена до впровадження на ринок продукції такого типу. Тільки в 2007 році був прийнятий Закон України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів», що регулює відносини між органами виконавчої влади, виробниками, продавцями (постачальниками), розробниками, дослідниками, науковцями та споживачами генетично модифікованих організмів та продукції, виробленої за технологіями, що передбачають їх розробку, створення, випробування, дослідження, транспортування, імпорт, експорт, розміщення на ринку, вивільнення у навколишнє середовище та використання в Україні із забезпеченням біологічної і генетичної безпеки. Однак цей Закон чітко не встановлює

процедуру випуску генетично модифікованих організмів на ринок. На нашу думку, чітка регламентація процедури реєстрації ГМО є кроком до виконання принципів пріоритетності збереження здоров'я людини і охорони навколишнього природного середовища та забезпечення заходів щодо дотримання біологічної і генетичної безпеки при створенні, дослідженні та практичному використанні ГМО в господарських цілях.

Слід відмітити високий рівень опрацювання цього питання в Європейському законодавстві, і по можливості використати досвід інтеграційного утворення з цього питання. Розглянемо деякі положення законодавства ЄС щодо ГМО. Згідно з директивою 2001/18/ЄС, ГМО – це організми, за виключенням людини, в яких генетичний матеріал змінений шляхом сполучення та/або натуральної рекомбінації. Отже, отримання ГМО пов'язано із вбудуванням чужого гена (рослинного, тваринного) в ДНК інших рослин або тварин з метою змінення властивостей чи параметрів останніх. В результаті такої модифікації відбувається штучне впровадження нових генів в геном організма, тобто в той апарат, від якого залежить будова самого організма та наступних поколінь. Подібно до законодавства ЄС, Закон України поділяє генетично модифіковані організми на ті, що використовуються в замкнутій і ті, що використовуються у відкритій системах. ГМО, що використовуються у відкритій системі є найбільш небезпечними для людини, оскільки передбачений їх контакт з населенням та навколишнім середовищем. Вони використовуються у сільськогосподарській практиці, промисловості, медицині, в природоохоронних цілях, передачі технологій та в інших сферах обігу ГМО. На наш погляд, процедуру реєстрації та випуску в обіг на ринок ЄС цієї групи ГМО можна поділити на декілька етапів. Першим етапом випуску генетично модифікованих організмів чи комбінації таких є нотифікація, тобто подача компетентним органам необхідної інформації на розгляд. Документація подається в органи тієї держави-члена, де ГМО випускається на ринок вперше. Основною інформацією в нотифікації є характеристика генетично модифікованого організма. До неї додається оцінка біобезпеки. Під біобезпекою розуміється такий стан середовища життєдіяльності людини, при якому відсутній негативний вплив його факторів (біологічних, хімічних, фізичних) на біологічну структуру та функцію людини в теперішньому і майбутніх поколіннях, а також відсутній незворотній негативний вплив на біологічні об'єкти природного середовища (біосферу) та сільськогосподарські рослини і тварини. Нотифікація включає умови впровадження на ринок, передбачуваний строк, на який отримується згода на випуск на ринок. Відповідно до норм ЄС, згода видається не більш, ніж на десять років. Слід зазначити, що норми вітчизняного законодавства передбачають п'ятирічний термін дії реєстрації ГМО, які використовуються у відкритій системі, після чого

слідуює перереєстрація. Важливим на етапі нотифікації є подача плану моніторингу. Мета моніторингу – ідентифікація прецедентів побічних ефектів ГМО. Моніторинг повинен братися до уваги у випадках змін у навколишньому середовищі, які можливо викликані застосуванням ГМО. Тобто при спостереженні змін у навколишньому середовищі, повинно проводитись дослідження, чи є ці зміни наслідком використання генетично модифікованих організмів чи є фактором навколишнього середовища. Строк моніторингу може відрізнятися від строку, на який дається згода на випуск ГМО на ринок. Обов'язковими для нотифікації є пропозиції щодо маркування та упакування. Маркування повинно містити чітке твердження про наявність ГМО у продукті. Вираз «Цей продукт містить генетично модифіковані організми» повинен з'являтися або на етикетці, або на супровідному документі. Крім того, у маркуванні зазначаються комерційна назва продукту, що розміщується на ринок, ім'я та повна адреса особи, яка є відповідальною за його розміщення, назва ГМО, який міститься у продукті та спосіб отримання даних публічно доступної частини реєстру. Нажаль, джерело реєстру у директиві 2001/18/ЄС не вказується. Проблемним питанням в Україні є саме невиконання виробниками норм щодо маркування продуктів, які містять ГМО. І хоча в Наказі Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції «Про затвердження Правил роздрібної торгівлі продовольчими товарами» містяться норми, які не допускають до продажу фасовані вітчизняні та імпортовані харчові продукти без маркування державною мовою України, яке повинно містити в доступній для сприйняття покупцем формі інформацію про модифіковану сировину, у більшості випадків виробники відходять від них.

Другим етапом реєстрації генетично модифікованого організму чи їх комбінації у Європейському Союзі є розгляд нотифікації компетентними органами та перевірка її на відповідність нормам, що містяться в директивах ЄС. Встановлений строк для розгляду нотифікації 90 діб. За результатами розгляду органи виносять так званий оціночний звіт, в якому зазначається, чи може даний ГМО випускатися на ринок, та на яких умовах. Компетентні органи надсилають копію нотифікації Комісії, яка передає її іншим державам-членам упродовж 30 діб. Завершальним етапом реєстрації ГМО є, так званий, обіг оціночного звіту. Упродовж 60 діб з початку цього етапу Комісія ЄС та компетентні органи розглядають оціночний звіт, коментують його, виносять обгрунтовані заперечення проти впровадження ГМО на ринок, якщо такі є. Через 105 діб компетентні органи виносять рішення, чи буде випускатися ГМО на ринок. Якщо рішення негативне, нотифікації відмовляється, органи повинні мотивувати своє рішення. Якщо рішення позитивне, органи упродовж 30 діб повідомляють Комісію та інших держав-членів про

впровадження ГМО на ринок. Згода на випуск генетично модифікованого організму чи комбінації таких здійснюється в письмовій формі.

Отже, Європейський Союз зобов'язує виробників продукції, що містить генетично модифіковані організми, дотримуватися складної процедури реєстрації ГМО. Чітке законодавче закріплення кожного етапу отримання згоди на впровадження ГМО на ринок, унеможлиблює введення в обіг генетично модифікованих організмів, що є небезпечними для здоров'я людини та навколишнього середовища. На нашу думку, Україні слід розробити більш чіткі правила обігу продукції, що містить ГМО, передусім з метою захисту прав споживачів та зміцнення своєї репутації на міжнародній арені, а також поступової адаптації нашого законодавства до законодавства ЄС.

Література:

1. Council Directive 90/219/EEC of 23 April 1990 on the contained use of genetically modified micro-organisms (OJ No L 117 of 8. 5. 1990, p. 1);
2. Directive 2001/18/EC of The Parliament and of The Council of 12 March 2001 n the deliberate release into the environment of genetically modified organisms and repealing Council Directive 90/220/EEC;
3. Закон України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» //Верховна Рада України//31.05.2007//1103-V;
4. Наказ «Про затвердження Правил роздрібної торгівлі продовольчими товарами»//Міністерство Економіки та з питань Європейської Інтеграції України //11.07.2003//N 185.

СТАНОВЛЕННЯ РОЗВИТКУ НАУКИ ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Руснак Леся Михайлівна

*викладач кафедри цивільно-правових дисциплін приватного вищого
навчального закладу Буковинський університет*

*Наука не творить свого предмета,
а усвідомлює те, що дійсно є, і в
тому саме вигляді, як воно є. Тому
сутність її відносно змісту розкри-
вається із сутності самого її пред-
мета. Таким чином, сутність зако-
нодавства відкривається безпосе-
редньо із сутності законів. Всі
сторони, з яких може розглядатися
закон, всі частини, які в ньому
подаються для дослідження, ста-
новлять безпосередній зміст зако-
нодавства і повинні бути охоплені
наукою.*

К.О.Неволін

Із визнанням України суверенної і незалежної, демократичної, соціальної та правової держави в країні досить широко розглядалось питання про становлення державного будівництва і місцевого самоврядування.

Розвиток даних інститутів відбувається в умовах подвійного впливу західних стандартів і власних традицій самоврядування, поєднати які в чинній моделі місцевого самоврядування не вдалося, що негативно відбилося на процесі його здійснення в сучасних умовах в Україні [2, С.88]. На сьогодні основні риси місцевого самоврядування знайшли своє відображення в розділі XI Конституції України.

Розглядаючи державне будівництво і місцеве самоврядування як науку можна визначити, що це підгалузь українського державознавства і самоврядування, що включає систему знань про порядок організації і діяльності всієї системи державних органів і місцевого самоврядування в Україні, яка вивчає форми і методи здійснення завдань і функцій цих органів з керівництва державним, господарським, соціально-культурним будівництвом та реалізації правосуддя, контролю і нагляду за виконанням законодавства і місцевого самоврядування [4, С.15].

Предметом дослідження являється тема перспектив розвитку державного будівництва і місцевого самоврядування в Україні. А у свою чергу предметом даної теми є дослідження організації і діяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування. До речі, на

особливість звертали увагу у своїх працях багато вчених, серед них слід відзначити: Т.Г.Боднарчука, А.М. Коваленко, А.М. Колодій.

Мета дослідження полягає у конкретному визначенні перспектив розвитку державного будівництва і місцевого самоврядування в Україні.

Завдання роботи відображається у з'ясуванні даної теми для сучасного суспільства.

Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні можна розглядати в двох аспектах – широкому і вузькому.

Широкий аспект включає в себе управлінську діяльність органів законодавчої, виконавчої, судової влади, прокуратури та органів місцевого самоврядування. У вузькому аспекті розглядається як діяльність органів виконавчої влади.

Вивчаючи дану науку слід звернути увагу на певні її підтеми: загальну характеристику та поняття державного будівництва і місцевого самоврядування; організацію роботи державної служби в Україні; організацію роботи Верховної Ради України; організацію роботи Рахункової палати, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, організацію роботи Президента України, роль Адміністрації Президента України в діяльності як Глави держави; організацію роботи Ради національної безпеки і оборони України, а також роботу Кабінету Міністрів України, інших центральних і місцевих органів державної виконавчої влади; конституційні основи та організацію роботи Конституційного Суду України і судів загальної юрисдикції, Вищої ради юстиції; організацію роботи Прокуратури України; організацію роботи Верховної Ради і Ради міністрів Автономної Республіки Крим та роботу органів та посадових осіб місцевого самоврядування [4,С.15].

Можна сказати, що саме ці розділи даної науки становлять основу формування могутньої демократичної держави. Якщо кожен із перелічених органів буде дотримуватися своїх прав і виконувати свої обов'язки, тобто буде потужно реалізувати в дії основне завдання науки державного будівництва і місцевого самоврядування, то наша держава досягне визнання на міжнародній арені дійсно на високому рівні.

Елементи даної галузі зафіксовані в Конституції України, а також в окремій низці законів. Саме в них надається визначення державного будівництва і місцевого самоврядування, описуються конкретні завдання та повноваження державних та місцевих органів управління.

Суть місцевого самоврядування залежить від його моделі. Можна виділити дві основні моделі місцевого самоврядування – державницьку і громадську. Перша з них передбачає, що місцева влада переважно здійснює функції, делеговані їй державною владою. Громадська модель передбачає управління так званими місцевими справами.

В обох випадках місцеве самоврядування можна визначити як форму народовладдя, що забезпечує реалізацію природного права населення, об'єднаного в певну територіальну громаду, самостійно і під власну відповідальність управляти відповідною частиною громадських справ у межах чинного законодавства і місцевих статутів [3, С.3].

Таким чином, державне будівництво і місцеве самоврядування як наука має свій предмет дослідження та вивчення, використовує як загальнонаукові, так і спеціальні методи пізнання предмета, характеризується відповідною системою. Слід зазначити, що місцеве самоврядування в Україні є не досить досконалим та чітким на мою думку, що й відбивається на становленні української державності. Проте слід сподіватися на прогресивний розвиток місцевого самоврядування, а й відповідно на покращений стан держави в цілому.

Література:

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року із змінами, внесеними законом України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV. – К.: Видавничий дім «Скіф», 2007. – 48с.
2. Боднарчук Т.Г. «Дослідження наукових основ функціонування місцевого самоврядування в економічній системі країни: історія і сучасність»// Економіка і управління, 2007. - №2. – с.88.
3. Коваленко А.М. «Місьцеве самоврядування: природа, ознаки, межі»// Право України, 1997. - №2 – с.36.
4. Колодій А.М. Державне будівництво і місцеве самоврядування: навч. посіб.- К.: Юрінком Інтер, 2007. – с. 348.

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право.
Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне
приватне право**

**РЕФОРМУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ:
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАКОНОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Бульба Оксана Юріївна

кандидат юридичних наук, кафедра господарського права і процесу факультету правового забезпечення підприємницької діяльності та психології Навчально-наукового інституту права та психології Київського Національного університету внутрішніх справ

Сприяння розвитку малого та середнього бізнесу є однією з умов становлення потужної держави. В першу чергу держава сприяє стимулює розвиток шляхом створення відповідної нормативно-правової бази, яка забезпечує функціонування у ринкових умовах суб'єктів підприємництва.

На сьогодні питання оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва регулюється Указом Президента України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" від 3 липня 1998 р. № 727 (надалі - Указ).

Проте, не можна не помітити поступової втрати ефективності цього нормативного акту. Указ був прийнятий у період дії перехідних положень Конституції України за дещо інших економічних умов. Звісно, свою мету Указ Президента виправдав, однак розвиток суспільно-економічних відносин триває і сучасний стан спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва потребує вдосконалення, а можливо, й змін.

Народні депутати України як провідні суб'єкти законодавчої ініціативи з 2008 року ведуть роботу над вдосконаленням податкового законодавства для малого та середнього бізнесу. У Верховній Раді зареєстровано ряд законопроектів, кожний з яких містить концепцію реформування чинних положень Указу.

Так, проект закону за № 4112-1 від 06.10.2009 пропонує внести певні корективи, пов'язані з врахуванням сьогоднішньої економічної ситуації.

Нововведеннями законопроекту є: по-перше, збільшення обсягів річної виручки, що підлягає спрощеній системі оподаткування суб'єктів малого підприємництва – для фізичних осіб з 500 тис. до 2 млн. грн., для юридичних з 1 млн. до 4 млн. грн. По-друге, введення диференційованих ставок єдиного податку для фізичних осіб, який буде складати: з обсягом річної виручки до 500 тис. грн. від 20-200 грн. на місяць; від 500 тис. до 1

млн. грн.. – 200-500 грн.; 1 млн. – 1,5 млн. грн.. – 500-900 грн.; 1,5 млн. – 2 млн. – 900-1500 грн. Також законопроектом пропонується збільшити кількість осіб, які протягом року перебувають у трудових відносинах з суб'єктом малого підприємництва-фізичною особою до 20 чоловік (зараз – 10 чоловік), та збільшення відрахувань з єдиного податку до Пенсійного фонду з 42 до 53% за рахунок зменшення відрахувань до фондів соціального страхування.

З одного боку законопроект розширює можливості застосування спрощеної системи, а з іншого обмежує види діяльності, суб'єкти яких мали б право її застосувати. Так, виробниками підакцизних товарів, продавці паливно-мастильних матеріалів, нерезиденти не мають право застосувати спрощену систему оподаткування.

Законопроект "Про вдосконалення спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" № 4549-2 від 09.09.2009 передбачає запровадження класифікації суб'єктів підприємництва, які можуть обрати спрощену систему. Перша категорія – фізичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність, визначену класифікацією видів економічної діяльності України, крім видів, встановлених цим законом для другої категорії фізичних осіб. Кількість найманих працівників не має перевищувати 10 осіб, а також максимальний обсяг річного виторгу встановлюється пропорційно до кількості найманих працівників. Річний обсяг виручки збільшено до 1,5 млн. грн.

Друга категорія – фізичні особи, які здійснюють визначені в цьому проекті закону види економічної діяльності, серед яких діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку та аудиту, інжинірингу, консультування з питань комерційної діяльності, розроблення програмного забезпечення оброблення даних, медична практика. Третя категорія – юридичні особи, середньооблікова чисельність працівників яких становить не більше 50 осіб, а максимальний обсяг річного виторгу не може перевищувати сімдесяти мільйонів гривень.

Виокремлення поширених інтелектуальномістких галузей, в яких найчастіше і використовують фізичних осіб-підприємців для оптимізації оподаткування, а також застосування до другої та третьої категорій суб'єктів ставки єдиного податку в розмірі 6 та 10 % від виручки дозволяє прогнозувати значне зменшення рівня зловживань фізичних особами-підприємцями для ухилення від сплати податків та обов'язкових платежів юридичними особами.

Хоча не можна стверджувати, що всі фізичні особи-підприємці, зайняті в зазначених галузях використовують свій податковий статус у «тіньових» схемах. Тобто прийняття такої редакції закону може мати й

негативний вплив на добросовісних підприємців, обсяг виручки яких не дозволяє сплачувати 6 або 10 % податку.

Практично всі подані законопроекти щодо реформування спрощеної системи оподаткування були заслухані на засіданні Верховної Ради 11 лютого 2010 року. Проте лише один з них знайшов підтримку серед народних обранців - № 4549 від 28.05.2009. Його сутність зводиться до унеможливлення політичних зловживань в податковій сфері і тим самим гарантування певної стабільності для суб'єктів малого та середнього бізнесу на період фінансової кризи в Україні. Зокрема, законопроект містить наступні положення: заборона збільшення ставок єдиного податку, визначених на 1 січня 2009 року відповідно до Указу Президента; заборона обмеження кола суб'єктів малого підприємництва, на яких поширюється спрощена система оподаткування, обліку та звітності; заборона встановлення обов'язку сплати суб'єктами малого підприємництва, які сплачують єдиний податок, інших податків і зборів (обов'язкових платежів); заборона зміни механізму справляння єдиного податку, встановленого Указом Президента; звільнення від сплати страхових внесків (визначених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування») фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності, які обрали спрощену систему оподаткування (єдиний податок), та членів сімей зазначених осіб, які беруть участь у провадженні такими суб'єктами підприємницької діяльності та не перебувають з ними у трудових відносинах.

На фоні сучасних дискусій щодо реформування спрощеної системи оподаткування прийняття такого закону видається найбільш доцільним. Разом з тим, є сенс перенести його положення і на подальшу законотворчу практику. Мається на увазі виважено підійти до нововведень, забезпечити певну стабільність та однозначність трактування нормативно-правового акту всіма органами влади та суб'єктами підприємництва.

В травні 2009 року Кабінет Міністрів також вніс проект Закону «Про особливості застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва», яким виокремив ситуацію з оподаткуванням лише комунальних підприємств, які утворені за участю або безпосередньо сільськими, селищними радами. Однак, беручи до уваги прийняту наприкінці 2009 року Стратегію реформування податкової системи є сенс говорити про можливе розширення пропозицій Кабінету Міністрів України щодо коректив спрощеної системи оподаткування.

Аналіз зазначених законопроектів дозволяє виокремити такі цілі реформування:

- покращити умов діяльності суб'єктів малого та середнього бізнесу (і фізичних і юридичних осіб), зокрема, для використання ними

найманій праці, а також створення прозорої та однозначної процедури сплати внесків до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування,

- унеможливити використання спрощеної системи оподаткування значною частиною фізичних осіб-підприємців для фіктивного підприємництва, конвертації безготівкових коштів в готівку, реалізації контрабанди та іншої не облікованої продукції.

Безумовно – це є складна задача водночас покращити умови, і разом з тим припинити нецільове застосування механізму. Проте вважаємо це можливим, більш того підтримуємо думку законодавців про необхідність спрямування зусиль саме в таких напрямках. Разом з тим, вбачається за необхідне провести деякий перегляд положень загальної системи оподаткування. Оскільки саме її суб'єкти залучають фізичних осіб-підприємців для оптимізації свого податкового навантаження. Як неодноразово доводила практика, лише комплексний підхід до вирішення проблеми дає найкращий результат.

Література:

1. Проект Закону про вдосконалення спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва № 4549-2 від 09.09.2009 // www.rada.gov.ua
2. Проект Закону про особливості застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва № 4549-1 від 29.05.2009// www.rada.gov.ua
3. Проект Закону про особливості застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва у період виходу економіки України зі стану фінансової кризи № 4549 від 28.05.2009// www.rada.gov.ua
4. Проект Закону про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва 4112-1 від 06.10.2009 // www.rada.gov.ua
5. Розпорядження Кабінету міністрів України від 23 грудня 2009 р. N 1612-р «Про схвалення Стратегії реформування податкової системи» // www.rada.gov.ua

ПОНЯТТЯ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Кравчук Остап Леонідович

*молодший сержант міліції, курсант факультету кримінальної міліції
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Ставлення осіб до майна, взаємини між людьми в ракурсі відношення до майна з самого початку зародження людської цивілізації були, є і будуть найважливішими.

Давнє уявлення про власність походило від заволодіння річчю (загарбанням). З цього й випливає процес манципації (лат. *mancipatio*, від лат. *Manus*- «рука» і лат. *Capio*- «беру»), який в римському праві означає акт фіксації переходу права власності від одної особи до другої, при якому відчужувана річ в присутності 5-ох свідків і вагаря передавалась набувальникові при вимовленні визначених словесних форм та виконанні обряду з терезами та мідним злитком.*

Перш ніж розглядати поняття захисту права власності необхідно дослідити різницю (відмінність чи тотожність) між поняттями захист та охорона права власності. Серед науковців існує загальна думка, що різниця все ж таки є, тому поняття «правова охорона» та «правовий захист» є різними за значенням.

Так, на думку Я. М. Шевченка «поняття охорони включає в себе поряд із заходами економічного, політичного, ідеологічного характеру, що забезпечують нормальне регулювання суспільних відносин, попередження правопорушень, усунення причин, їх породжуючих (регулятивні норми), також і заходи, спрямовані на поновлення чи визнання прав у випадку їх порушення чи оспорювання, а саме: захист (охоронні норми)» [14,с.130]. Тобто за юридичною природою «правова охорона» є поняттям ширшим, яке включає в себе «правовий захист », що виступає елементом вищезазначеного поняття.

О.С. Яворська також є прихильником того, що охорона права власності є ширшим поняттям, ніж захист. Охорона здійснюється з допомогою законодавчої визначеності режиму майна, підстав виникнення права власності, недопустимості втручання у майнову сферу власника тощо. Захист - це реакція на факт порушення права. Проте О. С. Яворська зауважує, що на законодавчому рівні ці поняття не завжди послідовно розмежовуються. Наприклад, Закон України «Про захист прав споживачів» повинен мати назву «Про охорону прав споживачів», адже більшість його норм регулятивного характеру і визначають зміст прав споживачів та способи їхньої реалізації, закріплюють вимоги до виробників, продавців, суб'єктів, які виконують роботи, надають послуги

споживачам і лише частина норм безпосередньо врегульовують питання захисту прав споживачів у разі їхнього порушення [15, с. 214].

Співвідношення охорони та захисту трактує також З.В. Ромовська: «З точки зору філософських понять загального, особливого, окремого, правова охорона є загальним поняттям, правовий захист - особливим, а примусове повернення речі після закінчення строку договору оренди чи відшкодування моральної шкоди як конкретні способи захисту - поняттям окремим. Взаємозв'язок правової охорони та правового захисту проявляється і у тому, що, захищаючи право конкретної особи, суд тим самим здійснює охоронну функцію щодо суспільного ладу, прав інших осіб, утверджуючи соціальну цінність правозгідної поведінки. Акт судового захисту права чи інтересу конкретної фізичної чи юридичної особи одночасно спрямовується на охорону моральних засад суспільства. Є всі підстави для того, щоб говорити про фактичну охорону особою своїх прав, яка полягає у вчиненні певних, не заборонених законом дій для запобігання порушення права: огороження садиби, закриття будинку на замок, влаштування сигналізації тощо» [8, с. 492].

На думку Л. М. Силенко в юридичній літературі тяжіють до визнання правової охорони більш об'ємним поняттям, ніж правовий захист [9, с. 255].

Проте, аналіз значної кількості нормативно-правових актів, зокрема Законів України «Про власність» [7], «Про захист прав споживачів» [3], «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [4], «Про охорону прав на промислові зразки» [6], «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [5] тощо дає підстави для висновку про те, що законодавець не проводить чіткого розмежування між цими поняттями. Більшість норм вказаних законів носять регулятивний та захисний характер.

Таким чином, охорона права власності - це створення через нормотворчий процес і практичну діяльність відповідних державних органів умов, які сприяють функціонуванню та розвитку відносин власності у суспільстві і попереджують вчинення правопорушень у цій сфері. Захист права власності - це сукупність заходів, способів та прийомів, спрямованих на відновлення порушеного цивільного суб'єктивного права самим власником, компетентними державними органами та посадовими особами.

Окремими авторами вживаються терміни «прийоми», «види» захисту. Проте термін «спосіб» захисту, який використаний у статті 16 ЦК України, є найбільш точним [1]. Спосіб захисту - це концентрований вираз змісту (суті) міри державного примусу, за допомогою якого відбувається досягнення бажаного для особи, право чи інтерес якої порушені, правового результату (у статті 20 Господарського кодексу України

(далі – ГК України) вживаються одночасно терміни «шлях » та «спосіб » захисту) [2].

Що ж до визначень, то кожен науковець цивільно- правовий захист права власності трактує по своєму:

- це система активних заходів, що їх застосовують власник, компетентні державні чи інші органи, спрямована на усунення порушень права власності, покладення виконання обов'язку з відновлення порушеного права на порушника (О.В. Дзера, Н.С. Кузнєцова) [13., с. 496];

- це система засобів, які застосовуються у випадку порушення прав власника і які спрямовані на відновлення та захист майнової сфери власника (О. С. Яворська) [15, с. 215];

- це комплекс правових засобів, які застосовуються судом, уповноваженими на те органами держави або самим власником для забезпечення реалізації і відновлення порушеного суб'єктивного права власності (Б. В. Старцев, Є. О. Харитонов) [10, с. 338] ;

- це сукупність передбачених цивільним законодавством засобів, що застосовують у зв'язку із вчиненням щодо права власності та інших речових прав правопорушенням та спрямованих на відновлення чи захист майнових інтересів володільця цих прав (Р. О. Стефанчук) [11, с. 160];

- це встановлені законом матеріально-правові примусові заходи, завдяки яким здійснюється захист відновлення або визнання порушених чи оспорюваних прав та інтересів (Я. М. Шевченко) [12, с. 365].

Якщо узагальнити зазначені дефініції, то під способами захисту права власності слід розуміти сукупність передбачених законом цивільно-правових засобів, які, забезпечують захист відносин власності в їх непорушеному стані, а також застосовуються для поновлення порушених правовідносин власності, для усунення перешкод, що заважають їх нормальному функціонуванню, для відшкодування збитків, заподіяних власнику.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
3. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 30. – Ст. 379.
4. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 1 червня 2000 року // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 37. - Ст.307.

5. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 7. - Ст. 36.
6. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 7. - Ст. 34.
7. Про власність: Закон України від 7 лютого 1991 року // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1991. - № 20. - Ст.249.
8. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. - 2-ге вид., допов. - К.: Алерта; КНТ; ЦУП, 2009. – 451 с.
9. Силенко Л. М. Цивільне право України: Навчальний посібник. Ч.1. - К.: Алерта, 2004. – 379 с.
10. Старцев Б. В., Харитонов Є.О., Цивільне право України: - Підручник.- Видавництво 2, перероб. і доп. - К.: Істина, 2007. – с. 339
11. Цивільне право України: навч. посібник / За ред. Р. О. Стефанчука. – К.: Наукова думка, 2004.
12. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / О.В. Дзера (кер. авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. - 2-е вид., допов. і перероб. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - Кн. 1.
13. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / О.В. Дзера , Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. - К.: Юрінком Інтер, 2002 .
14. Шевченко Я. М. Власник і право власності. - К.: Наук, думка. 1994. – 205 с.
15. Яворська О. С. Правове регулювання відносин власності за цивільним законодавством України: Навчальний посібник - К.: Атіка, 2008.- 255 с.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН У ІНСТИТУТІ ЛІЗИНГУ

Різник Юрій Сергійович

студент юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Різник Віталій Сергійович

кандидат юридичних наук, генеральний директор юридичної фірми “РВС-КОНСАЛТИНГ”

В доктрини цивільного права України зобов'язання визначаються як цивільне правовідношення, учасники якого мають права/або обов'язки,

спрямовані на опосередковування динаміки цивільних відносин: передачу майна, виконання робіт, надання послуг, сплату грошей тощо. [5, 153].

За договором лізингу одна сторона (лізингодавець) передає або зобов'язується передати другій стороні (лізингоодержувачеві) у користування майно, що належить лізингодавцю на праві власності і було набуто ним без попередньої домовленості із лізингоодержувачем (прямий лізинг), або майно, спеціально передане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов (непрямий лізинг), на певний строк і за встановлену плату (лізингові платежі), згідно з (ч. 1 ст. 806 ЦК України). [2, 199]

Таким чином лізинг є специфічним різновидом найму (оренди), що в деяких випадках може поєднувати в собі ознаки купівлі-продажу (поставки). Підтвердженням цього є положення ч. 2 ст. 806 ЦК України, відповідно до яких до договору лізингу застосовуються загальні положення про найм (оренду), купівлю-продаж та положення про договір поставки з урахуванням особливостей, встановлених спеціальним законодавством.[2, 199]

Основними нормативними актами в сфері регулювання лізингових відносин є Цивільний кодекс України (§ 6 гл. 58), Господарський кодекс України (ст. 292), Закон України “Про фінансовий лізинг”. Крім того лізингові відносини, що складаються під час морських перевезень, регулюються спеціальним нормативним актом – Кодексом торговельного мореплавства України (глава 2 розділ VI).

Важливим є з'ясування цивільно-правової характеристики договору лізингу. Враховуючи законодавство України, а саме ст. 292 ГК України, ст. 806 ЦК України, та статті 1 і 6 Закону України “Про фінансовий лізинг” та юридичну літературу, дослідники сходяться на тому, що договір лізингу є взаємозобов'язуючим, відплатним і строковим цивільно-правовим договором. Але залишається дискусійним питання про те, чи є договір лізингу дво- або багатостороннім договором, а також про те, реальний він чи консенсуальний.

На сьогодні, згідно з ч. 1 ст. 806 ЦК України, ч. 1 ст. 292 ГК України та ч. 1 ст. 215 Кодексу торговельного мореплавства України сторонами договору лізингу є лізингодавець та лізингоодержувач. Водночас згідно з ч. 2 ст. 1, ч. 1 ст. 2 і абзацу другого ст. 4 Закону України “Про фінансовий лізинг”, договір фінансового лізингу може укладатися між: 1) лізингодавцем і лізингоодержувачем; 2) лізингодавцем, лізингоодержувачем і продавцем (постачальником); 3) лізингодавцем, лізингоодержувачем, продавцем (постачальником) та іншими особами (багатосторонній договір фінансового лізингу). Поширеною серед сучасних науковців є позиція згідно з якою, договір лізингу не може кваліфікуватися як багатосторонній цивільно-правовий договір, оскільки

для нього не характерна спрямованість на досягнення спільної мети, що відсутня у лізингових відносинах (зокрема, мета лізингодавця – отримати дохід у формі лізингових платежів; мета лізингоодержувача – отримати річ у тимчасове користування; мета продавця – вдало реалізувати належне йому майно). [4, 337]

Цивільний кодекс України не обмежує коло осіб, які можуть вступати у відносини лізингу: ними можуть бути як юридичні так і фізичні особи. А норми закону “Про фінансовий лізинг” передбачає особливість одного з суб’єктів непрямих лізингових відносин – лізингодавця. Ним, відповідно до ст. 4 Закону, може бути виключно юридична особа – суб’єкт підприємницької діяльності. За договором прямого та фінансового лізингу лізингодавець передає лізингоодержувачу майно (предмет лізингу).

Майно, що передається у прямий лізинг, повинен бути власністю лізингодавця або належним йому на праві господарського відання. Згідно з умовами прямого лізингу лізингодавець інвестує власні чи залучені фінансові кошти із метою придбання майна без попереднього погодження з лізингоодержувачем. Тому безпосередньо на самий момент набуття цього майна особа є лише потенційним лізингодавцем і може взагалі не мати на меті передання майна в лізинг, тому не існує відносин з особою – потенційним лізингоодержувачем. У контексті з’ясування правової природи зобов’язальних відносин, що виникають на підставі договору лізингу, потрібно порівняти його із спорідненими правовими інститутами, в першу чергу договором купівлі-продажу у кредит та договором найму-продажу, який є новелою чинного ЦК України. У разі купівлі товару в кредит покупець відразу отримує право власності на предмет цього договору. Але у випадку укладення договору лізингу цього не відбувається, оскільки право власності на предмет договору лізингу належить лізингодавцю (ч. 1 ст. 770 ЦК України). Покупець згідно з договором купівлі-продажу товару в кредит має право розпоряджатися отриманим у власність майном (у тому числі продавати його іншій особі), за умови отримання на це згоди продавця, якщо інше не встановлено договором (ч. 2 ст. 586 ЦК України). На відміну від нього лізингоодержувач не має права розпоряджатися предметом лізингу, оскільки він є його власником. За договором найму-продажу до переходу до покупця права власності на переданий йому продавцем товар покупець є наймачем (орендарем) цього товару. В цьому випадку покупець стає власником товару, з метою оплати товару, якщо інше не встановлено договором. Таким чином, відмінності між договором найму-продажу і лізингу полягають у тому, що: 1) предметом договору найму-продажу, на відміну від договору найму-продажу, на відміну від договору лізингу, може бути майно, що призначається для особистого використання, не пов’язаного з підприємницькою діяльністю (ч. 1 ст. 698

та ст. 807 ЦК України та ст. 3 Закону України “Про фінансовий лізинг”);
2) на відміну від договору лізингу, правовою метою договору найму-продажу є перехід права власності до покупця. [4, 334]

Таким чином, чинним законодавством закладені основи правового регулювання зобов’язальних відносин лізингу. Договір лізингу набуває дедалі ширшого практичного застосування. Разом з тим, залишається актуальними проблеми регламентації окремих елементів договору лізингу та відмежування його від споріднених договорів.

Література:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144; з наступними змінами і доповненнями.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-41. – Ст. 356; з наступними змінами і доповненнями.
3. Закон України “Про фінансовий лізинг” від 11 грудня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 15, ст.231; з наступними змінами і доповненнями.
4. Договірне право України. Особлива частина: навчальний посібник Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнєцова та ін.: за ред. О.В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.
5. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Цивільні правовідносини: Навчальний посібник. – К.: Істина, 2008. – 304 с.
6. Різник В.С. Цивільно-правове регулювання лізингу в Україні: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03 / Київський національний ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2006. – 18 с.

ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ЯК ВИД ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Коцан Володимир Ярославович

студент магістратури юридичного факультету Львівського державного університету внутрішніх справ

Під формою правової відповідальності, в тому числі договірної, розуміється форма виразу тих майнових позбавлень, які покладаються на порушника. Міри відповідальності за порушення договірних зобов'язань можуть бути різними. О.С. Іоффе до них відносив не лише відшкодування збитків, а й сплату неустойки, втрату завдатку та різні санкції, що застосовуються в зобов'язаннях окремих видів. Проте всі інші міри відповідальності охороняють лише зобов'язання, для яких вони спеціально встановлені, тоді як обов'язок відшкодування збитків, якщо він прямо не виключений законом або договором, присутній в будь-якому зобов'язанні. Тому відшкодування збитків розглядається як загальна форма відповідальності в зобов'язаннях, так само, як найістотнішим наслідком їх порушення є самі збитки [1; с. 142-143].

Як зазначається в літературі, відшкодування збитків є найбільш оптимальним засобом захисту інтересів суб'єктів господарювання. Систематична реалізація цього засобу негативно діє на контрагента. Підприємства, які активно використовують санкцію відшкодування збитків, не тільки компенсують понесені збитки, а й дисциплінують постачальників суворо дотримуватися зобов'язання за договором. Подання позову про відшкодування збитків компенсує втрати, а також здійснює відповідний вплив на порушників.

Під збитками розуміють витрати, зроблені кредитором, втрату або пошкодження його майна, а також неодержавні кредитором доходи, які він одержав би за умови виконання боржником зобов'язання. Аналогічне визначення збитків міститься в ч.2 ст. 224 Господарського кодексу (ГК) України. Відповідно до ст. 225 ГК України до складу збитків, що підлягають відшкодуванню особою, яка допустила господарське правопорушення, включаються: вартість втраченого, пошкодженого або знищеного майна, визначена відповідно до вимог законодавства; додаткові витрати (штрафні санкції, сплачені іншим суб'єктам, вартість додаткових робіт, додатково витрачених матеріалів тощо), понесені стороною, яка зазнала збитків внаслідок порушення зобов'язання другою стороною; неодержаний прибуток (втрачена вигода), на який сторона, що зазнала збитків, мала право розраховувати у разі належного виконання

зобов'язання другою стороною; матеріальна компенсація моральної шкоди у випадках, передбачених законом.

Деякий інший підхід до збитків міститься в ст. 22 ЦК України. За цією статтею до складу збитків входять втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки); доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода).

Визначення збитків, закріплене у ст. 22 ЦК, на наш погляд, є більш вдалим, оскільки воно точно розкриває сутність зазначеного явища. Стосовно ж відповідної формули збитків у ГК цього сказати не можна, оскільки законодавець допускає певну неточність, називаючи пошкодження майна управненої особи збитками. У разі пошкодження майна заподіюється шкода, а збитки – це самі втрати, яких особа зазнає у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі і котрі мають грошове вираження. [2; с.29].

Дійсно, шкода в цивільному праві визначається як знищення або зменшення особистого або майнового блага; майнову шкоду, виражену в грошовій формі, називають збитками. Тому поняття “майнова шкода” відрізняється від поняття “майнові збитки”, які є грошовим еквівалентом завданої майнової шкоди. Проте, звернувшись до формулювання, яке використовується в ГК України, ми побачимо, що до складу збитків включається “вартість втраченого, пошкодженого або знищеного майна, визначена відповідно до вимог законодавства”. “Вартість майна” в даному випадку якраз слід розуміти як грошовий вираз тієї втрати, якої особа зазнала. Навпаки, ЦК України зазначає, що “збитками є втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі”.

У науковій літературі зустрічається думка, що відповідно до конструкції абз. 2 ч. 1 ст. 225 ГК України до реальних збитків (які об'єднують вартість втраченого та додаткові витрати) слід відносити тільки витрати, які вже зроблені, а не ті, які особа зробить у майбутньому. [3; с. 221].

Однак така позиція є не зовсім правильною. Звичайно, таке вирішення питання потрібно обґрунтовувати тим, що потерпілий контрагент може в майбутньому недобросовісно уникати зменшення збитків або, навпаки, створювати підстави для їх виникнення; можливо також, що збитки будуть відшкодовані, а в майбутньому потерпілий фактично їх нести не буде. Проте може статися ситуація, за якої для постраждалого контрагента у майбутньому виникнуть збитки через невиконання зобов'язання. Тому вважаємо за потрібне відобразити в законодавстві положення про те, що до складу збитків будуть входити додаткові витрати, котрі виникнуть в майбутньому, якщо підставою їх є

угоди, які були укладені до того, коли особа дізналась або повинна була дізнатись про порушення контрагентом договору і за умови, що запобігти цим витратам сторона не може.

Спеціальною ст. 226 ГК України врегульовано умови та порядок відшкодування збитків. Так, відповідно до ч.1 цієї статті учасник господарських відносин, який вчинив господарське правопорушення, зобов'язаний вжити необхідних заходів щодо запобігання збиткам у господарській сфері інших учасників господарських відносин або щодо зменшення їх розміру, а у разі якщо збитків завдано іншим суб'єктам – зобов'язаний відшкодувати на вимогу цих суб'єктів збитки у добровільному порядку в повному обсязі, якщо законом або договором сторін не передбачено відшкодування збитків у іншому обсязі. Сторона, яка порушила своє зобов'язання або напевно знає, що порушить його при настанні строку виконання, повинна невідкладно повідомити про це другу сторону. У протилежному випадку ця сторона позбавляється права посилаючися на невжиття другою стороною заходів щодо запобігання збиткам та вимагати відповідного зменшення їх розміру.

Таким чином, господарське законодавство України регулює відшкодування збитків дещо по-іншому, ніж цивільне законодавство та міжнародні акти, які ратифіковані Україною. Задля усунення протиріч, які виникають при застосуванні такої міри захисту як відшкодування збитків необхідно удосконалити поняття “відшкодування збитків”, здійснивши гармонізацію цивільного та господарського законодавства. Усунення цих протиріч позитивно вплине на розвиток господарських відносин в Україні.

Література:

1. Иоффе О.С. Избранные труды: В 4. – Т.III: Обязательственное право. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. – С. 142-143.
2. Терьохін С. Відповідальність за порушення комерційних контрактів // Підприємство, господарство і право. - №7, 2004. – С.29.
3. Господарське право України: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти / В.М. Гайворонський, В.П. Жушман, Н.В. Погорецька та ін.; За ред. В.М. Гайворонського та В.П. Жушмана. – Харків: Право, 2005. – С. 221.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТИПОВИХ ДОГОВОРІВ ТА ТИПОВИХ УМОВ ДОГОВОРІВ

Мельник Олександр Олександрович

*студент юридичного факультету Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Свобода договору (ст.6, 627 ЦК) в сфері господарювання реалізується з певними обмеженнями. Проявом таких є інститут типових договорів, який є обґрунтованим, зважаючи на необхідність забезпечити публічні інтереси, збалансувати приватні інтереси шляхом уніфікації окремих видів договорів задля захисту прав сторін у випадку порушень таких договорів. Сучасний стан практики використання поняття типового договору та суміжних понять зумовлюють необхідність дослідження даної проблематики.

Правова природа типового договору полягає у тому, що він затверджується Кабміном або уповноваженим ним органом виконавчої влади (ч.2 ст.179 ГК) і сторони при укладенні господарського договору не можуть відступити від його змісту, але мають право конкретизувати його умови (п.3 ч.4 ст.179 ГК). Варто зазначити, що положення ГК є не зовсім точними, оскільки не лише КМУ може уповноважити орган виконавчої влади затвердити типовий договір, а і пряма вказівка закону (про що йдеться у п.3 ч.4 ст.179 ГК – напр., ч.2 ст.33 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок» дає таке повноваження ДКЦПФР). Типовий договір затверджується нормативним актом відповідного компетентного органу. Від типового договору слід відрізнити примірний договір, який рекомендується суб'єктам господарювання органом управління для використання при укладенні ними договорів і при цьому сторони мають право за взаємною згодою змінювати умови примірного договору, доповнювати його зміст (п.2 ч.4 ст.179 ГК). Водночас, типові та примірні договори є видами нормативно-правових актів, основне призначення яких полягає у визначенні необхідної або бажаної з точки зору держави моделі договірної зобов'язання, а також у спрощенні процесу укладання конкретних господарських договорів [1, с.17]. Таким чином, типовий договір – це нормативно-правовий акт, затверджений компетентним органом у встановленій формі, який містить обов'язкові умови змісту певного господарського договору, що його мають намір укласти сторони. Пропонується визнавати типовий договір організаційним договором субординаційного типу [1, с.22], хоча видається суперечливим включення такого договору до будь-яких класифікацій господарських договорів, адже

правомірно говорити лише про господарські договори, які прийняті на підставі типових договорів.

Неоднозначним видається застосування диференційованої термінології щодо типових договорів. Зокрема, поряд із поняттям «типовий договір» (ч.2,4 ст.179, 184, ст.272 ГК тощо) використовується і поняття «типова форма договору» (абз.3 ч.6 ст.179 ГК, п.1, 8 Положення про представника органу, уповноваженого управляти відповідними корпоративними правами держави в органах управління господарських товариств, затвердженого Постановою КМУ «Про управління корпоративними правами держави» від 15 травня 2000р.). Вважаю, що послідовним було б розрізнити дані нормативні акти. Зокрема, поняття «типова форма договору» має позначати відповідний набір певних реквізитів, порядку їх викладу, але аж ніяк не визначати конкретні умови договору (на відміну від «типового договору»). На практиці конструкція «типова форма договору» використовується, по-перше, для надання певним органам права затверджувати фактично типовий договір, коли таке право прямо не передбачено законом (напр., Наказ ФДМУ від 01.03.2004р. «Про затвердження Типової форми договору доручення на виконання функцій з управління пакетом акцій, що належить державі», що прийнятий згідно п.8 вищезазначеного Положення), а по-друге, як поняття, що використовується як тотожне типовому договору (напр., затверджений КМУ Типовий договір оренди землі (Постанова №220 від 03.03.2004р.), тоді як Законом «Про оренду землі» (ст.14) передбачено затвердження саме типової форми договору). Висновок про ототожнення на практиці даних понять можна зробити проаналізувавши відповідні типові договори та форми типових договорів (в обох випадках містяться не лише реквізити, а й ряд умов).

На практиці застосовується також поняття «форма типового договору». Дане поняття використовується при затвердженні типового договору у назві затверджуючого акта (Рішення ДКЦПФР від 18.11.2008 № 1336 «Про затвердження форми Типового договору про андеррайтинг», яким затверджено Типовий договір тощо) і фактично також неправомірно ототожнюється із поняттям типового договору; однак, вважаю, таке порушення правил законодавчої техніки не має юридичних наслідків.

Досить проблемним є співвідношення понять «типовий договір» та «типові умови договору». Так, ч.1 ст.630 ЦК передбачає, що «Договором може бути встановлено, що його окремі умови визначаються відповідно до типових умов договорів певного виду, оприлюднених у встановленому порядку». Є підхід щодо розуміння терміну «типовий» в даному контексті як синоніму термінів «звичайний», «зразковий», і відповідно відмінності даної категорії від «типового договору» [2, с.319]. Вважаю даний підхід вірним, бо ознаки «типових умов», порядок їх застосування не

співпадають із ознаки типового договору. Однак, окрім ЦК, поняття «типові умови договору» передбачено і в інших законодавчих актах. У зв'язку з цим розуміння «типових умов договору» зводиться до наступного: 1) вони мають обов'язковий характер для суб'єктів відповідних відносин, не можуть бути змінені ними (напр., відповідно до ч.2 ст.7 ЗУ «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру» діє Наказ Мінагрополітики від 13.05.2005 № 201 «Про затвердження Типових умов господарських договорів між цукровими заводами, бурякосіючими господарствами...»; 2) мають рекомендаційний характер (напр., відповідно до Указу Президента від 4 жовтня 1994 р. № 566 «Про заходи щодо впорядкування розрахунків за договорами, що укладають суб'єкти підприємницької діяльності України» діє Постанова КМУ та НБУ від 21 червня 1995 р. № 444 «Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів)...», додатком до якої є Типові платіжні умови). Очевидно, що дані акти мають містити лише визначені законом умови, на практиці вони ж містять положення аналогічні типовим та примірним договорам відповідно. Варто також зазначити, що поняття «умови типового договору» слід розуміти як положення змісту відповідного типового договору (поняття ненормативне).

Поряд із розглядуваними поняттями у законодавстві є також: «загальні умови укладання та виконання договору», «особливі умови укладання та виконання договору» (ст.323 ГК і відповідно Постанова КМУ №668 від 01.08.2005р. «Про затвердження Загальних умов укладання та виконання договорів підряду в капітальному будівництві»). Очевидно, що зміст даних понять свідчить про регламентацію ними саме аспектів укладання та виконання відповідних договорів; на практиці ж дані такі «умови» стосуються і прав та обов'язків сторін і відмінні від типових договорів наявністю положень щодо умов укладання та виконання та відсутністю викладу у формі договору (але є обов'язковими). У ГК використовуються і поняття «загальні умови договору» та «особливі умови договору»: 1) в значенні спеціального акта, затвердженого у визначеному порядку (ст.271 ГК) та 2) як орієнтир для встановлення джерел, що визначають зміст (умови) відповідних договорів (ч.5 ст.306 ГК).

Отже: 1) необхідно нормативно вдосконалити практику використання понять типового договору, типових умов договору тощо; 2) при застосуванні їх умов слід встановлювати обов'язковість відповідних положень.

Література:

1. Бебяневич О.А. Теоретичні проблеми господарського договірнього права / Автореф. дис. д.ю.н.: КНУ імені Т.Шевченка. – К., 2006. – 30с.
2. Науково – практичний коментар до Господарського кодексу України: 2-е вид., перероб. і доп. / За заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини; Кол. авт.: О.А. Бебяневич, О.М. Вінник та ін. – К.: ЮІ, 2008. – 720с.

**ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО
СЕРВІТУТУ В УКРАЇНІ**

Слизченко Володимир Володимирович

*студент юридичного факультету Київського національного університету
імені Т.Г.Шевченка*

За часів СРСР в умовах панування, зокрема державної власності, розвиток речових прав на чужі речі у цивільному законодавстві було зведено нанівець. Але сьогодні, на сучасному етапі розвитку незалежної України, існують такі суспільні відносини, які потребують врегулювання не тільки за допомогою норм права власності, а й інших речових прав, відомих ще за часів Стародавнього Риму[4].

Глава 16 Земельного кодексу України від 25 жовтня 2001 р., розкриває поняття права земельного сервітуту, а Цивільний кодекс України виділяє серед речових прав на чуже майно право користування чужим майном (сервітут)[7].

Цивільний кодекс встановлює досить широкий перелік обмежених речових прав, проте обмежені речові права беруть свій початок з права власності, яке у цивільному праві стоїть на першому місці [2].

Потреба в існуванні обмежених речових прав є незаперечною і необхідною умовою розвитку нормальних економічних відносин, але варто зауважити, що потрібно не тільки «проголосити» існування таких інститутів у системі цивільного права, а й розробити досконалий порядок їх використання на практиці, а саме цього, як правило, і не вистачає українському законодавству. Незважаючи на те, що Цивільний кодекс України вже діє майже протягом семи років, існує багато колізій та прогалин між ним та Земельним кодексом України в цілому, та у правовому регулюванні земельного сервітуту зокрема.

Цивільний кодекс України (ЦК) 2003 р. за сферою правового регулювання є значно ширшим (майнові, немайнові відносини) по відношенню до Земельного кодексу України. Натомість, Земельний кодекс є кодексом, який регулює конкретну, земельну сферу суспільних відносин.

Водночас слід зауважити, що окремі норми основних положень Цивільного кодексу потребують земельно-правової спеціалізації [5].

Земельний сервітут передбачає існування двох земельних ділянок, одна з яких обтяжена сервітутом (обслуговуюча земельна ділянка), а інша, забезпечена земельним сервітутом – пануюча земельна ділянка [3].

Розглянемо розбіжності, які існують у регулюванні відповідних інститутів у Земельному кодексі та Цивільному кодексі.

Почати потрібно із визначень, які подано у згаданих нормативно-правових актах, зокрема у ст. 98 Земельного кодексу України визначено: «Право земельного сервітуту – це право власника або землекористувача земельної ділянки на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою (ділянками)», тоді як ст. 401 нового Цивільного кодексу України пропонує наступну дефініцію: «Право користування чужим майном (сервітут) може бути встановлене щодо земельної ділянки, інших природних ресурсів (земельний сервітут) або іншого нерухомого майна для задоволення потреб інших осіб, які не можуть бути задоволені іншим способом. Сервітут може належати власникові (володільцеві) сусідньої земельної ділянки, а також іншій, конкретно визначеній особі (особистий сервітут)».

Відмінність полягає у тому, що за Земельним кодексом України земельний сервітут встановлюється лише щодо земельної ділянки (ділянок), тоді як новий Цивільний кодекс передбачає можливість встановлення земельного сервітуту щодо земельної ділянки, інших природних ресурсів або іншого нерухомого майна. Звичайно, Цивільний кодекс України у ст. 401 ширше застосовує поняття земельного сервітуту, проте порівняно із Земельним кодексом України Цивільний кодекс уникає чіткості, що у свою чергу сприяє різному тлумаченню норм права та додатково посилення на інші нормативно-правові акти.

Безсумнівно, визначення поняття «сервітут» у Земельному кодексі є більш юридично коректним, адже у цьому визначенні робиться акцент на те, що сервітут – не просто право користування чужою земельною ділянкою, а право обмеженого користування. Отже, це право належить до числа обмежень на земельні ділянки на рівні з правом постійного користування або оренди. Йдеться про можливість власника земельної ділянки, щодо якої встановлений сервітут, укладати будь-які цивільно-правові договори: купівля-продаж, міна, дарування тощо, оскільки на підставі ст. 101 Земельного кодексу України дія земельного сервітуту зберігається у разі переходу прав на земельну ділянку, щодо якої встановлений земельний сервітут, до іншої особи. Встановлення ж земельного сервітуту призводить лише до відносного зменшення кількості можливих варіантів використання обслуговуючої земельної ділянки її власником (користувачем) – або просто до сумісного використання частини земельної ділянки (наприклад, право проходу не виключає те, що і власник земельної ділянки буде ходити там же) [1].

У зазначених нормативно-правових актах існують також розбіжності щодо суб'єктів, які можуть бути стороною договору про встановлення земельного сервітуту. Так в ч. 3 стаття 101 Земельного кодексу України,

крім суб'єктів зазначених у ч.1, 2 ст. 100 вирізняє ще й таких суб'єктів як: «Власник, землекористувач земельної ділянки, щодо якої встановлено земельний сервітут. Натомість ч.2 ст. 401 нового Цивільного кодексу України виділяє лише власника (володільця) сусідньої земельної ділянки, а також інших, конкретно визначених осіб, не вказуючи на них.

Також, деякі неточності існують в обох кодексах щодо плати за земельний сервітут, зокрема ч.3 ст. 101, Земельного кодексу передбачає: «Власник, землекористувач земельної ділянки, щодо якої встановлений земельний сервітут, має право вимагати від осіб, в інтересах яких встановлено земельний сервітут, плату за його встановлення, якщо інше не передбачено законом», тоді як ч.3 ст. 403 нового Цивільного кодексу України зазначає: «Особа, яка користується сервітутом, зобов'язана вносити плату за користування майном, якщо інше не встановлено договором, законом, заповітом або рішенням суду». Отже, розбіжність полягає у тому, що у першому випадку, особи, земельна ділянка яких обтяжена сервітутом, можуть вимагати плату у всіх випадках, крім тих, коли закон не передбачає можливість такої вимоги, тоді як у другому – така вимога може бути обмежена не лише законом, а й умовами договору, рішенням суду або заповітом.

Існують також деякі розбіжності у Цивільному та Земельному кодексах щодо підстав припинення дії земельного сервітуту, зокрема, ст. 102 Земельного кодексу передбачає вичерпний перелік підстав, за яких можливе припинення права земельного сервітуту, тоді як новий Цивільний кодекс України у ст. 406, крім загальних підстав припинення сервітуту зазначає: «Сервітут може бути припинений в інших випадках, встановлених законом». На даний час у законодавстві України відсутній спеціальний закон, який б регулював право користування чужим майном на який посилається, зокрема, Цивільний кодекс України у врегулюванні земельного сервітуту [4].

Отже, можна зробити висновок про те, що між Цивільним та Земельним кодексами України існує ряд неузгодженостей та колізій у правовому регулюванні саме земельного сервітуту, що на практиці призводить до ускладнень реалізації права обмеженого користування чужою земельною ділянкою, оскільки фактично окремі аспекти земельного сервітуту регулюються виключно нормами діючого Земельного кодексу України, а інші – Цивільним кодексом України. На нашу думку, дану проблему можна вирішити двома шляхами: по-перше, можна привести у відповідність між собою згадані вище нормативно-правові акти; по-друге, можна виключити з Цивільного кодексу України норми, щодо регулювання інституту земельного сервітуту з метою уникнення дублювання норм, які вже прописані іншим нормативно-

правовим актом та створити спеціальний нормативно-правовий акт по регулюванню земельного сервітуту.

Джерела:

1. Алексеева С. Проблемы правового применения института права земельного сервитута // Підприємництво, господарство і право.- № 9, 2005.
2. Кулинич П. Право земельного сервітуту: поняття, види та порядок реалізації// Юридичний журнал, № 10(16)2003. – с. 65.
3. Матвійчик Л., Пімахов Д. Правовий статус сервітутів і обмежень прав на земельні ділянки // Юридичний вісник України, № 16, 2002.
4. Марусенко Р.І. Правові аспекти земельних сервітутів в Україні. Автореф. Дис.. к.ю.н.:12.00.06.- К. -2005. - 19с.
5. Титова Н.І. Співвідношення Земельного та Цивільного кодексів України: деякі проблеми // Право України, 2004.-№ 3.-С.71-77
6. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України // за ред. Медведчука В.В. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – с. 260-268.
7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України // за ред. Дзери О.В., Кузнєцової К.С., Луця В.В. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Т. 1 – с. 673-683.

**ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА НА
ФОТОГРАФІЧНІ ТВОРИ**

Зварич Жанна Ігорівна

*аспірантка Юридичного інституту Прикарпатського національного
університету ім. В. Стефаника*

З розвитком суспільства авторські права на окремі види творів, які являються об'єктами інтелектуальної власності, набувають значного поширення. Це можна сказати і про авторське право на фотографічні твори.

Особливий інтерес до фотографічних творів з'явився на фоні розповсюдження цифрових технологій та постійним збільшенням користувачів мережі Інтернет.

Питання виникнення авторського права на фотографічні твори знайшло своє часткове відображення у працях таких науковців як І. Абдуліної, М. Бородіна, В. Дроб'язка, В. Коноваленка, Д. Луспеника, О. Пастухова, О. Підопригори, Л. Тимофійенка та інших.

Першоосновою виникнення фотографічного твору можна вважати зародження ідеї у фотографа. Проте, відповідно до ч. 3 ст. 8 Закону України «Про авторське право та суміжні права», правова охорона поширюється лише на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі [1].

Згідно зі ч. 2 ст. 11 Закону України „Про авторське право і суміжні права” авторське право на фотографічні твори виникає з моменту їх створення. Для виникнення не вимагається реєстрація твору чи будь-яке інше спеціальне оформлення, а також виконання будь-яких формальностей.

Для того, щоб отримати правову охорону, фотографічний твір повинен відповідати певним критеріям, які водночас є його ознаками. До таких ознак за загальним правилом належать: творчий характер, оригінальність та об'єктивна форма втілення.

Фотографічний твір має бути результатом творчої діяльності фізичної особи. Тому “творчий характер” визнано ознакою, що підлягає охороні в українській науці авторського права.

Творчий процес не завжди можна визначити чим він закінчиться і чи вдасться автору досягти певного результату. Не можна вимагати завершення роботи, щоб сказати, чи є діяльність автора творчою, чи ні.

Авторське право залишає за межами правового регулювання сам внутрішній процес створення твору. Законодавець не має реальних можливостей охарактеризувати діяльність, в результаті якої з'явився твір. Твір стає єдиним універсальним показником, тому повторне створення твору неможливе.

Така ознака твору, як оригінальність, у різних країнах світу розуміється приблизно однаково. Суди країн англосаксонської системи права трактують критерій оригінальності широко: твір просто має бути результатом незалежної праці і таланту автора, тобто не бути скопійованим з іншої особи, та, за висловом судді Верховного суду США О'Коннора, "мати, хоча б, деякий мінімальний рівень творчості" [5, с.46].

В Україні критерій оригінальності в законодавстві прямо не закріплено. Як ознака твору згадується в Законі України "Про авторське право і суміжні права" лише стосовно назви твору як самостійної частини твору. Закон також наводить приклад творів, які не відповідають критеріям оригінальності, проте якими саме є ці критерії, не зазначає. Та все ж основним для виникнення авторського права на фотографічні твори є факт їх створення.

Для порівняння, за Актом про авторське право США 1976 року (з поправками та нормами інших законів), передбачається, що твір є створеним, якщо він зафіксований як копія на касетній стрічці, на CD тощо. Якщо певна частина твору була зафіксована протягом певного часу, то загальний час створення всього твору включає і цей проміжок. Якщо твір має різні версії, то кожна з них вважається окремим твором [3, с. 10].

Як бачимо, законодавство США ширше пояснює створення твору.

Початком виникнення суб'єктивних прав на об'єкти авторського права взагалі є момент надання твору об'єктивної форми [2, с. 61].

Форма включає в себе такі дві ознаки, як відтворюваність та можливість сприйняття органами чуттів (у даному випадку - зором). Причому це відтворення має бути можливим без участі автора.

Якщо ту чи іншу форму втілення творчої ідеї не можливо відтворити, то такий результат творчої діяльності не може захищатися авторським правом.

Слід відзначити таку особливість фотографічних творів, як те, що вони є ідеальними, а не матеріальними об'єктами. Якщо говорити про матеріальні носії (плівку, диск, відбиток тощо), то вони стосуються об'єктів матеріального права, щодо яких діє речове право з притаманними йому законами охорони. Таким чином, правовій охороні підлягає не сама плівка, слайд, негатив, фотографічний відбиток як матеріальні об'єкти, а сукупність ідей та образів, зображених на них, тобто форма їх вираження.

В нашому законодавстві критерій відтворюваності не є обов'язковим для отримання фотографічним твором охорони. Але всім

відомо, що фотографічний твір може існувати на будь-якому носії, наприклад, паперовому, тканинному, в тому числі електронному. Саме тут і починається неоднозначність розуміння даного моменту щодо фотографічних творів.

Фотографічні твори на сьогоднішній день можна створити різними способами, а саме за допомогою звичайної та цифрової зйомки. При першому способі, для фотографічного твору як об'єкта авторського права формою вираження може бути негатив, слайд тощо, й сам відбиток, тобто всі носії фотографічного зображення як негативного, так і позитивного вигляду.

Існують приклади, коли фотографи знищують негативи після створення декількох відбитків. Вартість фотографій внаслідок неможливості створення додаткових копій значно зростає. Таким чином, моментом створення фотографічного твору є у першу чергу зображення на негативі, а якщо такий буде знищений, то момент закріплення зображення на твердому носії.

Особливої уваги заслуговує питання про підтвердження факту створення фотографічного твору, для якого першою об'єктивною формою є цифрова форма.

Так, моментом створення цифрового фотографічного твору є момент створення зображення в електронній формі, яка, як нам відомо, має здатність відтворення і може бути об'єктивною формою твору. Фотографічний твір, який створений в електронній формі, легко піддається порушенням прав авторів, а також стосовно нього проблемним є питання, хто автор такого твору. В. В. Коноваленко вважає, що найбільш підходящим способом підтвердження авторства на цифрову фотографію є наявність його твердої копії, а також право сповіщення про створення твору [4, с. 234].

Підсумовуючи вищезазначене, виникнення авторського права на фотографічний твір розпочинається з моменту його створення, а саме надання твору об'єктивної форми. При цьому для отримання правової охорони твір має відповідати критеріям творчості та оригінальності.

Створення фотографії в об'єктивній формі без дотримання цих ознак не охороняється законом, тому як наслідок авторське право на такі об'єкти не виникає.

Література:

1. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 1993 року зі змінами і доповненнями// ВВР України. – 1994. - №3. – Ст. 327.
2. Бородін М. М. Захист прав інтелектуальної власності: проблеми судової практики та законодавче забезпечення/ М. М. Бородін, Д. Д. Луспенік //

Актуальні питання цивільного та господарського права. – 2007. - № 1.– с.48-61.

3. Гавриленко О. В. Основні положення авторського права США / О. В. Гавриленко // Інтелектуальна власність. – 2006. - № 4. – с. 10-14.

4. Коноваленко В. В. Авторское право: автору, редактору, издателю/ Владимир Владимирович Коноваленко. – Харьков: Фактор, 2007. – 489 с.

5. Пастухов О. М. Авторське право в Інтернеті/ Олександр Миколайович Пастухов. - Київ: „Школа”. – 2004. – 142 с.

ЩОДО ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА ТВОРИ АРХІТЕКТУРИ

Моркова Ольга Ігорівна

студентка Національної юридичної академії України ім. Я. Мудрого

У зв'язку зі вступом України до Світової Організації Торгівлі більш актуальним стало питання правового регулювання авторського права. В даному контексті важливим є не тільки визнання за творцем його цивільно-правових прав, але функціонування ефективної системи їх захисту. В Україні ситуація склалась таким чином, що одним з найбільш уразливих суб'єктів даного субінституту є архітектори.

Правове регулювання особистих немайнових та майнових прав авторів творів архітектури регламентовано у Конституції України, Цивільному Кодексі, Законі України «Про авторське право та суміжні права» та Законі України «Про архітектурну діяльність» та інших нормативно-правових актах. Чітка правова регламентація діяльності архітекторів може істотно обмежити реалізацію одного із основних принципів авторського права, а саме принципу свободи мистецтва, у зв'язку із необхідністю урахування соціально-економічних, політичних, технічних, нормативних, кліматичних аспектів подальшого будівництва. [1] Однак саме законодавче закріплення авторських прав та регламентація відповідальності за їх порушення гарантує захист архітекторів від піратства, плагіату та інших видів порушення авторських та суміжних прав.

Порушником авторських і суміжних прав згідно Закону України «Про авторське право і суміжні права» є будь-яка особа, котра вчинює дії, які порушують особисті немайнові та майнові права суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Порушником може стати будь-який учасник цих правовідносин, з урахуванням самого творця, який ігнорує права і законні інтереси інших осіб, співавторів або не виконує умов авторського договору. Але найчастіше порушниками авторських і суміжних прав виявляються особи,

які незаконно використовують об'єкти авторського права і суміжних прав. [2] Розглянемо найбільш розповсюджені випадки таких порушень.

По-перше, в практиці значне поширення має порушення принципу одноразової реалізації твору архітектури. Відповідно до Закон України «Про архітектурну діяльність» використання проекту твору архітектури, містобудування чи садово-паркового мистецтва для реалізації допускається тільки одноразово, якщо інше не обумовлено договором, згідно з яким створено проект. Повторне використання такого проекту і розробленої на його основі робочої документації здійснюється виключно за згодою автора з виплатою йому або його правонаступникам авторської винагороди. Дане порушення здійснюється як у формі повторного будівництва, так і повторного продажу проекту без згоди автора.

Іншим розповсюдженим випадком порушення авторських прав архітекторів є внесення змін до проекту в процесі будівництва без відповідної згоди автора твору архітектуру. Найчастіше ці зміни впроваджуються іншим архітектором, залученим до будівництва. Закон України «Про авторське право та суміжні права» встановлює право авторів на участь у реалізації проектів творів архітектури. Закон України «Про архітектурну діяльність» конкретизує: автор проекту твору архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва має виключне право на участь у подальшій його реалізації, якщо інше не передбачено умовами договору із замовником (забудовником) або юридичною чи фізичною особою, де або в якій він працює, а також на внесення змін до не завершеного будівництвом чи збудованого твору архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва у разі зміни його функціонального призначення чи реконструкції.

Вище зазначені правопорушення в сфері авторського права несуть загрозу інтересам автора (співавторів) та суспільним інтересам, оскільки при внесенні змін до проекту без згоди архітектора вірогідним є порушення встановлених будівельних норм.

Особливості системи цивільно-правового захисту прав є те, що вона певною мірою носить штрафний (каральний) характер. Так, у Законі України «Про авторське право та суміжні права» законодавець наділяє органи судової влади широким колом повноважень. Важливою умовою ефективності закону є застосування цих повноважень в повному обсязі. [3]

На наш погляд, одною з причин, що перешкоджає формуванню достатньої кількості прецедентів в даній сфері є низкий рівень правової свідомості авторів творів архітектури. Отже, необхідним заходом є просвітництво архітекторів з метою усвідомлення ними своїх особистих немайнових та майнових прав на твори та можливості їх захисту.

Треба враховувати високий рівень приховуваності порушень авторського та суміжних прав. Ми вважаємо, що є доцільним розроблення спеціальної системи заходів по виявленню даних протиправних дій.

Крім того, слабка ефективність заходів боротьби із порушеннями авторського права визначається порівняльно новою правовою базою, що регламентує данні відносини. Однак, порушення авторських прав є значно поширеними. Боротьба з ними може бути системною та ефективною тільки за умови діяльності високо кваліфікованих спеціалістів.

Література:

1. А.А. Заславский, Авторское право в области архитектурной деятельности: Дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.03/ Уральская гос. Юрид. Акад. - Екатеринбург, 2001;
2. М.В. Мельников, Система захисту авторського права і суміжних прав: Питання інтелектуальної власності, вип. 1, 2004;
3. Є.А. Греков, Право автора на доступ до творів архітектури: Луганський державний університет внутрішніх справ Вісник луганського державного університету внутрішніх справ: Л.: Науково-теоретичний журнал, вип. 1, 2007.

**АКТУАЛЬНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ**

Процюк Ірина Петрівна

слухачка освітньо-професійної програми підготовки магістрів Державної служби спеціалізація – адміністративний менеджмент

Одним із важливих критеріїв оцінки стану законності у державі є виконання рішень органів і посадових осіб щодо реалізації юрисдикційних повноважень. Примусове виконання таких рішень покладено на Державну виконавчу службу.

Державна виконавча служба входить до системи органів Міністерства юстиції України і здійснює виконання рішень судів, третейських судів та інших органів, а також посадових осіб відповідно до законів України [1]. Своєю діяльністю вона покликана відновлювати порушені права та свободи, забезпечувати невідворотність юридичної відповідальності. Якість примусового виконання рішень висвітлює рівень дієвості механізму правового регулювання. Від неї безпосередньо залежить рівень виховання громадян у дусі поваги до закону, юридична цінність рішень, які приймаються від імені держави. Особливого значення набуває діяльність виконавчої служби з огляду на входження української держави до міжнародних (світових і європейських) організацій.

У Конституції України закріплено принцип, що кожне судове рішення підлягає обов'язковому виконанню на всій території України. Обов'язковість виконання рішень суду є основною засадою судочинства. Однак досі не забезпечено дієвих механізмів гарантування виконання судових рішень, система організації виконання яких і процесуально-ідеологічно, і організаційно деформована. Невиконання будь-якого рішення підриває авторитет органів законодавчої, виконавчої та судової влади, що ускладнює виконання ними повноважень, передбачених Конституцією та законами України. Крім завдань із виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), державні виконавці своєю діяльністю мають сприяти захистові прав і законних інтересів громадян.

Аналіз реального стану виконання рішень показує, що чинне законодавство (закони України “Про Державну виконавчу службу” та “Про виконавче провадження”) значною мірою вичерпало свій потенціал, який був закладений лише як перехідний на шляху до створення дієвої європейської моделі системи примусового виконання судових рішень, а робота 7000 виконавців протягом майже десяти років не змогла

забезпечити гарантування результатів правосуддя [2]. Існуючі недоліки є наслідком застарілого підходу до виконавчого процесу, спробою застосовувати традиційні механізми до сучасної моделі суспільних відносин. Таким чином, налагодження функціонування державної виконавчої служби і організація її діяльності відповідно до сучасних стандартів здійснюється з певними труднощами і потребує поглибленого аналізу наявних проблем та визначення концептуальних напрямів реформування елементів механізму примусового виконання рішень.

За своїм соціальним призначенням система органів державної виконавчої служби покликана забезпечити реальну дію правових норм, санкціонованих або встановлених державою, із застосуванням примусового виконання. Основною функцією державної виконавчої служби є задоволення вимог виконавчого документа, забезпечення дотримання при цьому прав та законних інтересів громадян та юридичних осіб, сприяння реалізації їх процесуальних прав.

Виконавче провадження є відносно самостійним інститутом юридичного процесу, що здійснюється в межах адміністративно-правових відносин, а орган, який його здійснює, – державна виконавча служба – є органом виконавчої влади, спеціально створеним для примусового виконання рішень судів та несудових органів.

Таким чином, резюмуємо: по-перше, система виконання судових рішень є надзвичайно важливою частиною правової інфраструктури, оскільки здатна забезпечити певну стабільність у суспільних відносинах, гарантувати законність та правопорядок.

По-друге, рішення суду чи іншого органу (посадової особи) має реалізовуватися у завершальній його стадії - виконанні, де, власне, й відновлюються порушені права та охоронювані законом інтереси, адже виконанням рішень суду завершується процес захисту прав громадян і юридичних осіб шляхом їх фактичної реалізації у порядку виконавчого провадження, визначеного законом. Виконавче провадження є процесуальною формою, котра гарантує забезпечення примусового виконання рішення суду, реалізацію захищених ним прав учасників судового процесу.

По-третє, аналіз реального стану виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), виконання яких, відповідно до закону, покладено на державних виконавців, засвідчує необхідність поглибленого дослідження наявних проблем та визначення концептуальних напрямів реформування системи примусового виконання рішень, що мають бути реалізовані терміново.

Література:

1. Закон України “Про державну виконавчу службу” // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998, N 36-37, ст. 243.
2. Оніщук М. Державна виконавча служба: на шляху до реформ та ефективності [Електронний ресурс] / М. Оніщук // Дзеркало тижня. - №9(688)8. - 14.03.2008р. – Режим доступу до публікації: <http://www.dt.ua/1000/1050/62281/>

**ПИТАННЯ ЗАТРИМАННЯ ОСІБ, ПРИЧЕТНИХ ДО
НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ**

Батій Олександр Станіславович

*здобувач кафедри криміналістики Київського національного університету
внутрішніх справ*

1. Затримання особи з речовими доказами по справах про злочинну діяльність у сфері обігу наркотичних засобів є найбільше ефективним, тому що, в порівнянні із слідчим оглядом, особистим обшуком, обшуком у помешканні, дає можливість одержати речові докази злочинної діяльності підозрюваного.

2. По справах, пов'язаних з наркотиками, затримання підозрюваних, як правило, проводиться співробітниками міліції, які одержали повідомлення про вчинення злочину. Специфіка кримінально караних діянь даної категорії така, що саме затримання на гарячому дозволяє в більшості випадків виявити речові докази, що обвинувачують злочинця, і визначити подальший хід розслідування.

3. Вибір моменту обумовлений необхідністю затримання на гарячому під час перевезення, укладання угоди, кустарному виготовленні опію або гашишу, коли точно відомо, що в даний момент наркотики знаходяться у певної особи. Вирішення питання про черговість затримання залежить від того, які докази можуть бути отримані в результаті затримання того або іншого учасника групи. Як правило, спочатку затримуються ті підозрювані, стосовно яких є підстави побоюватися, що вони можуть сховатися, а також ті, від яких можна одержати більш цінні відомості. З цією метою важливо визначити ступінь участі і роль кожного учасника, їх психологію, а також сформовані в злочинній групі взаємини. Це дозволить виділити особу, від якої можна одержати правдиві показання.

4. Місце затримання визначається способами вчинення і маскування злочину. Ним можуть бути: транспорт (під час перевезення наркотику); квартира (в момент укладання угоди купівлі-продажу, виготовлення опію-сирцю, гашишу, вживання наркотиків, а також їх збереження); вулиця (при транспортуванні наркотику); плантація або ділянка з нелегальним посівом наркоємних рослин (у період посіву, обробки або збирання врожаю); фармацевтичні підприємства (під час вносу викраденого наркотику); аптека або лікувальний заклад (при спробі отримати наркотичний засіб по підробленому рецепту або при крадіжці).

5. Затримання злочинця, який користується для перевезення наркотиків особистим транспортом, поєднано із значними труднощами. На вимогу зупинитися винний нерідко продовжує шлях, виграючи час, щоб звільнитися від вантажу, або робить спробу сховатися, свідомо йдучи на будь-які порушення правил дорожнього руху. При такому варіанті виникає необхідність організації погоні в поєднанні з обов'язковою фіксацією дій пасажирів автомашини, інакше, навіть наздогнавши злочинців, у момент затримання можна не знайти обвинувачуючих доказів.

6. При затримання підозрюваних рекомендується: а) прагнути затримати особу на гарячому: збувальника - в момент купівлі-продажу, відправника - в момент оформлення поштової або багажної документації, утримувача кубла - в момент споживання наркотиків відвідувачами, виготовлювача - в момент виготовлення, перевізника - в момент здачі багажу або одержання його в камері схову, розкрадача - в момент виносу викраденого; б) виключити можливість непомітного викидання наркотику затриманим; в) зафіксувати місце розташування наркотику в затриманого; г) оглянути навколишню територію (канави, сміттєві урни, криниці, люки й ін.), де затриманий міг непомітно викинути наркотик, документи, записки й інші предмети; д) використовувати чинник раптовості, час і місце затримання вибирати з врахуванням наявних даних про злочинну групу, її зв'язках, розподілу обов'язків між її членами, місця перебування наркотиків; е) факт затримання підозрюваного зберігати в таємниці від його співучасників.

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ДОПИТУ ОБВИНУВАЧЕНОГО

Герасимов Роман Рязяпович

*ад'юнкт кафедри криміналістики Київського національного університету
внутрішніх справ*

1. В теорії моделювання, під моделлю розуміють штучно створену ідеальну або матеріальну систему, яка відтворює об'єкт дослідження і здатна замінити його таким чином, що її дослідження сприяє отриманню нової інформації про об'єкт дослідження.

З позиції нашої статті, моделювання є методом, в основу якого покладено процес побудови, аналізу та використання моделей цих об'єктів як засобу отримання інформації для забезпечення гарантій прав обвинуваченого у кримінальному судочинстві.

2. З позиції захисту, в процесі підготовки до допиту обвинуваченого захиснику доцільно скласти спеціальну таблицю, в яку необхідно записати суттєві фактичні обставини і покази обвинуваченого. Аналіз змісту вказаної таблиці дозволить виявити питання, які підлягають з'ясуванню в процесі допиту. А головне, виходячи із сукупності наявної інформації по справі, захисник може змодельовати відповіді підзахисного. В свою чергу, вивчення ймовірних відповідей дозволить вибрати конкретний тактичний прийом захисту для будь-якої можливої ситуації майбутнього допиту. Однак, перспективна модель допиту має бути багатоваріантною. При її безпосередньому застосуванні в процесі допиту, захисник матиме реальну можливість використати саме той варіант моделі, який більш підходить до ситуації. Разом з тим, вибір конкретного тактичного рішення, на підставі ситуаційної моделі, залежить від обізнаності слідчого про особисті якості обвинуваченого.

3. З позиції обвинувачення, до моменту пред'явлення обвинувачення слідчий володіє інформацією про особливості характеру, інтелектуальні та комунікативні якості обвинуваченого. Створення на підставі такої інформації моделі особи обвинуваченого значно допомагає слідчому в індивідуалізації тактичних завдань допиту і стратегічних завдань слідства. Захиснику слід мати на увазі, що на певному етапі розслідування слідчий аналогічно буде модель особи обвинуваченого, яка відтворює його професійні та особисті якості. Це характерно для конфліктних ситуацій, при яких не тільки захисник, але й слідчий намагається заздалегідь моделювати лінію поведінки обвинуваченого при розслідуванні кримінальної справи.

4. Захисник повинен знати, що метод моделювання досить ефективно застосовується слідчими в процесі викриття обвинуваченого у неправді. Неправда в якості першопричини конфлікту може бути повною («легенда») і частковою (викривлення або заміна окремих фактів, обставин). Якщо обвинувачений викладає «легенду», в його свідомості одночасно існує два варіанти події, дві моделі: одна - «справжня» модель, яка є істинною, а інша «неправдива» модель, яка створена обвинуваченим у його свідомості та інтерпретуюча дійсність на його користь. Викладення обвинуваченим показань на основі «легенди» ускладнено тим, що йому потрібно постійно утримувати у пам'яті всі елементи вказаної моделі. Слідчий легко виявляє неправду шляхом використання тактичного прийому деталізації показань.

Таким чином, моделювання є ефективним методом забезпечення гарантій прав і законних інтересів обвинуваченого при проведенні слідчих дій. Даний метод має свої особливості під час проведення допиту обвинуваченого. Врахування цих особливостей сприяє максимальному

захисту прав і законних інтересів обвинуваченого від необґрунтованого притягнення до кримінальної відповідальності і покарання.

СПОСІБ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ

Марків Іван Степанович

здобувач кафедри криміналістики Київського національного університету внутрішніх справ

1. Спосіб злочину полягає у послідовному вчиненні низки дій, які спрямовані на досягнення бажаного результату й пов'язані з підготовкою, безпосереднім вчиненням і прихованням слідів злочину, і залежать від умов навколишнього середовища, а також психофізіологічних властивостей особи.

2. З метою заволодіння вогнепальною зброєю, у ході підготовки до цього злочину, злочинці ретельно вивчають об'єкт майбутнього нападу: режим роботи підприємства, установи; маршрути, час і засоби пересування; осіб, які мають доступ до засобів озброєння; яким чином організується охорона складів і місць зберігання зброї; наявність технічних засобів захисту й охоронної сигналізації, наявність сейфів і спеціальних захищених сховищ. Для здійснення нападу на такі об'єкти, здобувається зброя, підшукується транспорт, з метою зникнення з місця події й вивозу викраденого, готуються технічні засоби для злому перешкод, виведення з ладу засобів охоронної сигналізації. При цьому розподіляються ролі учасників його злочинної діяльності, обирається найбільш зручний для заволодіння час, продумуються місця приховування викраденого, канали збуту зброї.

3. Способи заволодіння можуть бути різноманітними, однак у діях певних злочинних груп спостерігається стійка повторюваність, залежно від об'єкта нападу. Так, у випадку проникнення на охоронюваний об'єкт, як правило, усуваються особи, які здійснюють охорону. При проникненні в технічно захищене сховище вживаються заходи виведення з ладу охоронних сигналізацій і злом перешкод, сховищ (стін, дверей, сейфів і т.ін.). Спосіб проникнення відображає характерні ознаки злочинних дій і значною мірою визначає процес їх розвитку. За способом проникнення на місце розкрадання можна встановити окремі властивості особи злочинця, зокрема, наявність професійних навичок і злочинного досвіду, антропометричні і фізичні дані, ступінь поінформованості злочинців про умови зберігання, час й порядок одержання, видачі й обліку зброї. Для конкретних способів проникнення характерні певні механізми утворення

слідів, встановлення яких у процесі розслідування дозволяє робити висновок про знаряддя злочину й нерідко про особу злочинця.

4. Проникнення на об'єкт розкрадання може здійснюватися як з подоланням перешкод, так і без цього, тобто вільним доступом. Значна частина розкрадань вчиняється з проникненням у приміщення сховища, і як правило з подоланням перешкод. Злом здійснюється шляхом виривання дужки замка, виставлення ґрат за допомогою знаряддя у вигляді важеля (лома, викрутки, монтування, ножа, гайкового ключа чи лещат); перепилювання дужки ножівкою, пилкою; шляхом віджиму ригеля врізного замка або віжиму частин верхньої грані коробка в контрольному навісному замку. Рідше злом шляхом проломів у стіні чи стелі, у даху з наступним проникненням на горище або шляхом розбору цегельних кладок стін (цей спосіб злочину вимагає більших фізичних зусиль, часу, залучення додаткових учасників, чинить багато шуму). До проникнень, які вчиняються з подоланням перешкод, умовно можна віднести й такий, досить розповсюджений спосіб, як розкриття запірної пристрою ключами, викраденими в посадових осіб, у тому числі під різними приводами, а також ключами, залишеними без догляду. Третина розкрадань із проникненням, вчиняється вільним доступом і, як правило, через залишені незамкненими вікна й двері.

5. Поширеними є й такі способи заволодіння вогнепальною зброєю, як грабежі й розбійні напади. У механізмі таких злочинів можна виділити три основних етапи: зближення злочинця з жертвою, взаємодія їх між собою й наступні дії злочинця. Для першого етапу характерні такі прийоми: використання різних приводів, які відволікають увагу й дозволяють підійти досить близько, напад позаду, з укриття. Другий етап полягає у застосуванні прийомів нейтралізації спроб жертви до опору, а саме: заподіяння тілесних ушкоджень, вбивство, зв'язування, погрози й інші. Ці прийоми нерідко використовуються в комбінації, наприклад, заподіяння тілесних ушкоджень, зв'язування, погрози. З метою впливу на жертву, для придушення опору найчастіше використовується заподіяння тілесних ушкоджень, це, як правило, удари в голову, груди й живіт. Під час нападів злочинцями використовується вогнепальна і холодна зброя, серед якої бувають обрізи, заточені металеві пластини («затчки»), молотки, сокири, камені, ціпки. У більшості нападів злочинці готували зброю заздалегідь, в інших випадках використовувалися знаряддя, знайдені на місці вчинення нападу.

6. Дії по прихованню причетності до злочину виконуються, як правило, на всіх його етапах: при підготовці, безпосередньому вчиненні й по закінченні злочину. При підготовці злочинці маскують зовнішні ознаки (масками, додатковими аксесуарами, формою співробітників міліції й ін.), готують транспортні засоби для швидкого зникнення з місця події. При

вчиненні злочину вживаються заходи, спрямовані на те, щоб не залишити сліди на місці події. По завершенні злочину знищується одяг, предмети, які використовувалися при злочині, підробляються особисті документи, змінюється місце проживання й роботи, нерідко чиниться тиск на потерпілих і свідків, ховається викрадене, знищуються маркірувальні позначення, упакування. Нерідко механічній обробці піддаються внутрішні стінки каналу ствола для позбавлення можливості ідентифікації певного екземпляра зброї.

7. Прийоми приховання злочину, при заволодінні зброєю шляхом зловживання службовим становищем особою, у веденні або під охороною якої перебуває зброя, відрізняються від вищезгаданих. Вони полягають в основному у здійсненні підробок у звітних документах про рух зброї або її комплектуючих.

СПОСІБ НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ З ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ

Петренко Василь Васильович

здобувач кафедри криміналістики Київського національного університету внутрішніх справ

1. Спосіб злочину полягає у послідовному здійсненні низки дій, які спрямовані на досягнення бажаного результату, пов'язані з підготовкою, вчиненням та прихованням слідів злочину і залежать від умов оточуючого середовища, а також від психофізичних властивостей особи. Спосіб злочину безперечно є найважливішим, центральним елементом криміналістичної характеристики, до нього відносяться дії по підготовці, вчиненню й прихованню злочину.

2. Проведений нами аналіз судово-слідчої практики показав, що з метою вчинення незаконного поводження з вогнепальною зброєю, здійснюються певні підготовчі дії, наприклад:

1) при пошуку зброї на місцях колишніх боїв Великої Вітчизняної війни: а) вивчення документальних матеріалів про бойові дії в конкретній місцевості; б) зустрічі з місцевими жителями, які володіють відомостями про місця можливого знаходження бойових трофеїв; в) особиста рекогносцировка місцевості; г) придбання відповідного устаткування, інструментів, майна й одягу; д) залучення робочої сили для розкопок, перенесення зброї; є) запрошення фахівців для реставрації зброї, приведення її в бойову готовність;

2) при організації скупки зброї у військових в місцях зберігання чи перевезення: а) збір відомостей про військові підрозділи, які займаються

охороною зброї; б) вивчення особистості військовослужбовців, з метою виявлення осіб, здатних до продажу зброї; в) підбор засобів, шляхів та осіб з метою перевезення зброї в місце її зберігання; г) продумування механізму вилучення зброї із залізничного транспорту, до прибуття його в кінцевий пункт призначення або в самому кінцевому пункті.

3) при саморобному виготовленні зброї: а) вивчення відповідної технічної літератури про виготовлення й ремонт зброї; б) відшукання фахівців, які володіють навичками роботи з металом, точними механізмами, електронікою, використовуваними в сучасній зброї; в) забезпечення фахівців необхідними металообробними верстатами й іншою технікою, необхідної для виготовлення саморобної зброї; г) вибір місцевості, придатної для випробування зброї в реальних умовах і відстріл саморобно виготовленої зброї.

3. Способи вчинення розглянутого злочину в самому широкому кримінально-правовому плані перераховані в ч. 1 ст. 263 КК України. Однак для криміналістики більш важливе значення мають ті конкретні дії, які здійснює злочинець при зберіганні, придбанні, виготовленні, ремонті, передачі чи збуті вогнепальної зброї зброї.

4. Під носінням вогнепальної зброї в широкому змісті мається на увазі збереження й переміщення її особою безпосередньо при собі. Конкретний спосіб носіння вогнепальної зброї визначає механізм следоутворення й орієнтує на місці пошуку слідів носіння такої зброї. У якості криміналістично значимих можна виділити такі: носіння вогнепальної зброї безпосередньо при собі в предметах одягу; носіння в супутніх предметах (сумки, портфелі й т.ін.); зберігання при собі в транспортних засобах.

5. Під виготовленням вогнепальної зброї розуміється створення відповідного предмета. Окремі вчені під виготовленням пропонують розуміти також і ремонт зброї, у результаті якого їй повертаються відповідні бойові властивості, її переробку й пристосування для певних спеціальних цілей, однак у ст. 263 КК України, ремонт визнається окремим способом цього злочину. До дій по підготовці й виготовленню вогнепальної зброї можна віднести виконання відповідних креслень, підшукування необхідних матеріалів, заготовок, інструментів і т.ін. Після цього починається безпосередньо сам процес виготовлення: обробка окремих частин і деталей і складання зброї. У криміналістичному відношенні важливо, що якщо при виготовленні (у вузькому змісті) вогнепальної зброї залишаються одні сліди (креслення, заготовки, стружка, інструменти), то при переробці або пристосуванні - інші (матеріал і форми, частини предмета, який переробляється в зброю). Для ремонту вогнепальної зброї характерна поява нових деталей замість зіпсованих або відсутніх. Виходячи з того, що кожний з перерахованих

видів виготовлення вогнепальної зброї самостійно володіє групою слідів, характерних для даного виду, способи виготовлення вогнепальної зброї будуть такими: виготовлення (у вузькому змісті); переробка або пристосування; ремонт.

6. До дій по прихованню слідів виготовлення вогнепальної зброї варто віднести знищення самої виготовленої зброї, а також заготовок, частин, інструментів, матеріалів, креслень і т.ін. Сюди варто віднести замовчування окремих фактів, приховання речових доказів, помилкове повідомлення злочинця про те, що виявлена в нього вогнепальна зброя куплена в незнайомій людині або знайдена.

7. Під збутом вогнепальної зброї розуміється відчуження, передача зброї іншим особам, причому не має значення, чим передача обумовлена. Збут може бути як оплатним, так і безоплатним. Якщо із кримінально-правової точки зору для кваліфікації злочину спосіб збуту не має значення, то для криміналістики це важливо. До відомих способів збуту вогнепальної зброї можна віднести такі: продаж, обмін, дарування, розплата, передача в тимчасове користування. Органи, які ведуть досудове розслідування, і суд часто не з'ясовують справжнє джерело придбання зброї, тому особи, винні в збуті зброї, притягуються до кримінальної відповідальності за ці дії досить рідко. Хоча й можливе затримання особи в момент збуту зброї, але такі випадки рідкі й нетипові.

8. До специфічних способів приховання незаконного поводження з вогнепальною зброєю слід віднести, наприклад такі: а) вилучення зі зброї окремих частин і механізмів, приведення її в несправний стан, що досить легко, без використання спеціальних пристосувань і інструментів, можливо виправити (найпоширеніші дії - видалення з ударно-спускового механізму бойка або видалення з обріза гвинтівки затвора); б) зміна зовнішнього вигляду зброї під побутові предмети (авторучки, тростини, парасолі).

ПРОВЕДЕННЯ ТАКТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ «ЗЛОЧИННА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРУПИ» ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ

Проценко Микола Вікторович

кандидат юридичних наук, доцент кафедри криміналістики Херсонського юридичного інституту Харківського національного університету внутрішніх справ

Тактична операція «Злочинна діяльність групи» має своїм завданням встановлення такої ознаки організованої групи, як її спрямованість на

вчинення кількох злочинів, і включає комплекс слідчих дій та оперативно-розшукових заходів щодо виявлення та доказування епізодів злочинної діяльності (злочинів) чи їх підготовки.

Тактична операція «Злочинна діяльність групи» включає в себе проведення допитів підозрюваних (обвинувачених), потерпілих і свідків, проведення обшуків, призначення експертиз. Але спрямованість названих слідчих дій тут дещо інша. Звичайно, проведення названих слідчих дій повинно мати відповідне оперативно-розшукове супроводження.

Допити підозрюваних (обвинувачених) проводяться з метою схилення окремих членів організованої групи до каяття та дачі правдивих і повних показань, зокрема стосовно епізодів злочинної діяльності (кількості вчинених злочинів). Як вже зазначалося, для отримання правдивих і найбільш повних показань потрібно знайти серед членів групи «слабку ланку», на якій слід зосередити зусилля.

Допити підозрюваних та обвинувачених, які визнають свою провину, доцільно проводити з використанням інформації, одержаної в результаті вивчення кримінальних справ про нерозкриті злочини зі схожим механізмом вчинення, а також установлення потерпілих (і свідків), які не зверталися до правоохоронних органів. У таких випадках з допитом зазначених осіб може бути пов'язана необхідність проведення допитів потерпілих і свідків, а також інших слідчих дій (наприклад, пред'явлень для впізнання) з інших кримінальних справ. У подальшому це дає підстави для об'єднання кількох кримінальних справ в одне провадження за ознаками вчинення кількох злочинів однією організованою групою.

Обшуки також можуть дати результати, які будуть вказувати на факт вчинення (підготовку, замах) кількох злочинів організованою групою осіб. Зокрема, в процесі обшуку можуть бути виявлені такі «аксесуари» злочинної діяльності, як вогнепальна та інша зброя, рукавички, маски, підроблені документи та інше злодійське знаряддя залежно від виду злочинів. Виявлення названих предметів тягне за собою необхідність їх перевірки за криміналістичними обліками та проведення відповідних експертних досліджень.

Експертизи відіграють дуже важливу роль у доказуванні використання виявлених предметів як знаряддя вчинення кількох злочинів. Вихідними тут є положення, що при неодноразовому використанні злочинного знаряддя на ньому можуть залишитися сліди рук, мікрочастинки одягу, крові, слини та інші, які є доказами їх використання при вчиненні кількох злочинів. Відповідно до природи об'єкту і слідів призначаються експертизи (криміналістичні, судово-медичні, судово-хімічні та інші).

Література:

- 1.Аверьянова Т.В. Особенности расследования преступлений организованных преступных сообществ // Криминалистическое обеспечение деятельности криминальной милиции и органов предварительного расследования / Под ред. Т.В.Аверьяновой и Р.С.Белкина. – М.: Новый Юрист, 1997. – 400 с.
- 2.Быков В.М. Особенности расследования групповых преступлений / Ташк. ВШ МВД СССР. – Ташкент, 1980. – 60 с.
- 3.Гурев М.С. Убийства на «разбórках» (методика расследования). – СПб: Питер, 2001. – 288 с.

КЛАСИФІКАЦІЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ КРИМІНАЛЬНИМИ ПРОФЕСІОНАЛАМИ

Прутяний Сергій Олександрович

ад'юнкт Херсонського юридичного інституту Харківського національного університету внутрішніх справ

Після виходу в світ робіт Ч. Ломброзо, що з'явилися по суті початком вивчення особистості злочинця, в ряді країн стали проводитися дослідження психологічних властивостей правопорушника, в яких учені намагалися знайти стрижневу причину злочинної поведінки. Незалежно від напрямів і шкіл вони прагнули зрозуміти, чому людина скоює злочини, незважаючи на тяжкість встановленого покарання; чому не зупиняється, випробувавши його; чому здійснює корисливі злочини, не маючи часом матеріальної потреби.

При характеристиці стану та особливостей сучасного кримінального професіоналізму для характеристики ступеня і характеру організованості злочинців представляється доцільним відійти від традиційного методу опису кожної з категорій груп (злодійська, грабіжницька і т.п.) а розглянути більш новий вид злочинності, який часто здійснюється злочинцями професіоналами, а саме комп'ютерні злочини що вчинюються кримінальними професіоналами, показати їх особливості.

У наш час, коли настає епоха Інтернету та комп'ютерних технологій, комп'ютерна злочинність стала реальністю суспільного життя.

У зв'язку з цим нові інформаційні технології дали поштовх не тільки в плані прогресу суспільства, а й стимулювали виникнення і розвиток нових форм злочинності. Революція в області комп'ютерної техніки надала злочинцям широкі можливості в плані доступу до нових технічних засобів. У сучасних умовах злочинні елементи не зазнають нестачу в кадрах, здатних ефективно використовувати новітні електронні засоби,

технологічні нововведення, свої професійні знання і вміння для підготовки, вчинення, маскуванню злочинів і активної протидії роботі правоохоронних органів. Цими професійними кадрами є скорочені висококваліфіковані фахівці, які обслуговували структури військово-промислового комплексу, різні науково-дослідні центри, лабораторії і інститути, зростання безробіття відразу ж вплинув на зміну криміногенної ситуації в Україні.

До недавнього часу вважалося, що комп'ютерна злочинність існує тільки в зарубіжних капіталістичних країнах, а в Україні, через слабку комп'ютеризацію, відсутні взагалі. На мій погляд, саме ця обставина і привела до недостатнього вивчення цієї проблеми. Сама поява комп'ютерної злочинності в нашій країні призводить до висновку про те, що це явище властиве всім державам, які в силу свого наукового прогресу вступають у період широкої комп'ютеризації своєї діяльності.

В даний час існують дві основні течії наукової думки. Одна частина дослідників відносить до комп'ютерних злочинів дії, в яких комп'ютер є або об'єктом, або знаряддям посягань. У цьому випадку крадіжка комп'ютера теж є комп'ютерним злочином. Інша частина дослідників стверджує, що об'єктом посягання є інформація, що обробляється в комп'ютерній системі, а комп'ютер служить знаряддям посягання. Треба сказати, що законодавство багатьох країн, в тому числі і в Україні, стало розвиватися саме цим шляхом.

Підводячи підсумки, можна виділити наступні характерні особливості цього соціального явища:

- Неоднорідність об'єкта посягання
- Виступ машинної інформації, як у якості об'єкта, так і в якості засобу злочину
- Різноманіття предметів та засобів злочинного посягання
- Виступ комп'ютера або як предмета, або як засоби вчинення злочину

На основі цих особливостей можна зробити висновок, що комп'ютерний злочин - це передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння, вчинене з використанням засобів електронно-обчислювальної (комп'ютерної) техніки. Перша частина визначення, на мою думку, не потребує додаткових пояснень. Друга ж частина вимагає деталізації.

Криміналістична характеристика комп'ютерних злочинів відрізняється від уже відомих злочинних посягань певною специфікою. У першу чергу до неї повинні входити криміналістичні значущі відомості про особу правопорушника, мотивації його злочинної поведінки, типових способах, предметах і місцях посягань, а також про потерпілу сторону. Дані про особу злочинця в даний час базується на двох специфічних

групах інформації. Перша з яких включає в себе дані про особу невідомого злочинця як по залишених їм слідах, так і за іншими джерелами з метою встановлення і прийомів його розшуку та затримання. Така інформація дає уявлення про загальні властивості якоїсь групи осіб, серед яких може знаходитись злочинець. Друга ж група включає в себе інформацію, отриману за допомогою вивчення особистості затриманого підозрюваного або обвинуваченого з метою оцінки особи суб'єкта. Такий поділ на групи даних допомагає згодом виділити типові моделі категорій злочинців, якимось чином провести типологію злочинців.

«Комп'ютерних» злочинців можна розділити на певні відособлені групи:

Особи, в яких поєднуються професіоналізм у програмуванні з елементами фанатизму і винахідливості. На думку деяких авторів, ці суб'єкти сприймають засоби комп'ютерної техніки як певний виклик своїм знанням та вмінням. Тут присутній якийсь спортивний азарт. Саме це найчастіше і стає причиною злочинів. Відбувається переродження аматора-програміста в професійного злочинця.

Професійні «комп'ютерні» злочинці. Тут присутні явно корисливі цілі. Злочинці даної групи найчастіше входять до складу яких-небудь злочинних утворень. Це висококласні фахівці, які представляють явну загрозу для суспільства.

Відзначу також, що при розслідуванні комп'ютерних злочинів найчастіше важко буває встановити як об'єктивну, так і суб'єктивну сторону злочину. Складність для слідства тут полягає в тому, що дуже часто злочинець не може повною мірою уявити собі наслідки своєї діяльності. Така невизначеність часто виникає, наприклад, при спробах несанкціонованого доступу в комп'ютерні мережі. Злочинець не завжди правильно уявляє собі цінність копійований, знищується або спотворює інформацію, а тим більше подальші наслідки, до яких можуть привести його дії.

Насамкінець зазначу, що, як видно з вищенаведеного, в даний час є чимало можливостей, що сприяють розкриттю комп'ютерних злочинів. Однак їх ефективність залежить від низки розглянутих мною об'єктивних і суб'єктивних обставин, з яких на перше місце виступає, на мою думку, створення в системі правоохоронних органів Росії загального організаційно-методичного центру, який координує всю роботу в цьому напрямку, наділеного відповідними повноваженнями і здатного за своїм професійного складу займатися всім спектром зазначених проблем.

Література:

1. Криминология. Учебник для юридических ВУЗов / Под ред. В. Н. Бурлакова; В.А. Сальникова. - СПб.: Санкт-Петербургская академия

МВД России, 1998. – 576 с.

2. Гуров А. И. Профессиональная преступность: прошлое и современность. – М.: Юридическая литература, 1990. – 304 с.

3. Зелинский А. Ф. Криминология. Учебное пособие. – Х.: Рубикон, 2000. – 240 с.

4. Даньшин І. М. Усталені форми злочинності (кримінологічний нарис). – Х.: Акта, 2002. – 110 с.

5. Тонконогов А.В. Философия преступного мира или криминальные аспекты деструктивной духовности // Закон и право – 2008.- №1 – С. 13-15.

6. Иншаков С.М. Криминология: Практикум. – М.: Юриспруденция, 2001. – 304 с.

7. Тайбаков А. А. Профессиональный преступник (опыт социологического исследования) // Социологические исследования. - 1993. - №8. – С. 84-87.

8. Карпов Н. Особливості сучасної організованої злочинності // Юридична Україна. – 2006. - №6 – С. 72-79.

НЕОБХІДНІСТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ЗАБОРОНИ НЕЗАКОННОГО ВИВЕЗЕННЯ ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ

Рапіта Ольга Василівна

студентка 1 групи, 3 курсу, 6 факультету Національної юридичної академії імені Я. Мудрого

Останнім часом значного суспільного резонансу набули виявлені факти незаконного вивезення за межі України анатомічних матеріалів людини. Проте ця досить нова для України реальність залишається поки-що малодослідженою вітчизняними науковцями. Очевидно тому, на мою думку, суспільній небезпеці подібних дій ще не надана правова, зокрема, кримінально-правова оцінка.

З аналізу законодавства України, яке визначає правовий порядок використання анатомічних матеріалів людини, можна дійти висновку про те, що, за незначним винятком, трансплантаційні органи - це особливий різновид речей, обмежених у цивільному обігу і які не мають статусу товару. Виняток становить кістковий мозок людини, біоімплантанти та ксенотрансплантанти, що розглядаються як різновид товару (їх дозволяється отримувати на комерційній основі). Проте й стосовно цих матеріалів (товарів) у Законі України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» і відомчих нормативно-правових актах МОЗ не визначається методика та

критерії їх оцінки. Така ситуація унеможлиблює, наприклад, кваліфікацію переміщення через митний кордон України анатомічних матеріалів людини, як контрабанду, тому що не можна обчислити їх вартість у зв'язку з відсутністю необхідної методики. На мою думку, доцільно криміналізувати також переміщення через кордон України анатомічних матеріалів людини, які ще не визнаються товаром.

З точки зору охорони найвищої соціальної цінності – людини та її здоров'я, існуючий у чинному законодавстві підхід являється половинчастим. З одного боку, дійсно, заборона купівлі-продажу більшості трансплантаційних органів (ч. 4 ст.143 ККУ) виглядає логічним кроком. Але ст. 143 ККУ захищає встановлений відповідним Законом України порядок трансплантації органів або тканин людини, тобто по суті лише частку суспільних відносин у сфері права набуття, володіння, користування та розпорядження щодо трансплантаційного органу людини-донора.

Незаконне вивезення анатомічних матеріалів за межі України, що може бути метою вчинення дій, передбачених ст. 143 ККУ, та є самостійною формою (різновидом володіння, користування та (або) розпорядження) порушення праводносин у сфері трансплантації, даною нормою ККУ не охоплюється. Водночас, неможливість віднесення цих матеріалів до роду товарів не дає можливості застосувати кримінально-правовий механізм запобігання і заборони їх незаконного вивезення з України, встановлений ст. 201 «Контрабанда» ККУ. Названі речі не фігурують і серед спеціальних предметів контрабанди (не товарів), що обмежені у цивільному обігу, як, наприклад, зброя, радіоактивні речовини тощо.

Протидію незаконному вивезенню анатомічних матеріалів людини за межі України слід оцінювати не лише як гостру медичну проблему, а й як важливий напрям забезпечення правопорядку та спокою у суспільстві та державі. В інтересах українського суспільства слід накласти кримінально-правову заборону на незаконний вивіз трансплантаційних органів з України.

Враховуючи вище написане, пропоную запровадити кримінально-правову заборону щодо незаконного вивезення обмежених у цивільному обігу анатомічних матеріалів людини. Тому вважаю за доцільне передбачити дану кримінальну відповідальність за такі дії в ст. 143 ККУ, а саме в ч. 4 вказати: «Незаконна торгівля органами або тканинами людини, а також контрабанда, тобто переміщення обмежених у цивільному обігу анатомічних матеріалів людини через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, - карається ».

Необхідно також якнайшвидше розробити методика та критерії вартісної оцінки анатомічних матеріалів, що на сьогодні можуть бути товарами.

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО – ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ВБИВСТВА, ВЧИНЕНОГО ЧЕРЕЗ НЕОБЕРЕЖНІСТЬ

Романчук Андрій Ярославович

*студент юридичного факультету Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Більшість вбивств через необережність вчиняються особами як результат порушення ними правових норм, що закріплюють правила обережності, безпечного здійснення діяльності тощо [4, с.84]. Саме з метою захисту суспільства від негативних проявів таких порушень законодавством багатьох країн передбачено кримінальну відповідальність за необережні злочини, в тому числі і необережне вбивство [3, с.187]. Непоодинокими є випадки помилкової кваліфікації необережних вбивств правозастосовними органами, що прямо порушує права особи. В такому контексті дослідження з теоретичної та практичної позиції специфіки кваліфікації вбивства через необережність є актуальним в рамках тематики конференції.

В даному дослідженні торкнемось аспектів кваліфікації розглядуваного злочину, оминувши інші проблеми, що стосуються необережного вбивства та є загалом достатньо дослідженими у науці кримінального права [1, с.3].

Вбивство через необережність як кримінально – протиправне діяння передбачене як самостійний склад злочину (ст.119 Кримінального кодексу України (далі – КК)), а також як складова (елемент) об'єктивної сторони іншого злочину (ч.3 ст.135; ч.2 ст.139; ч.3 ст.414 КК тощо).

Необережне вбивство характеризується необережною формою вини щодо наслідку, що зумовлено специфікою конструкції даного складу злочину як матеріального; з цього випливає, насамперед, те, що вина по відношенню до діяння може набувати і форми умислу.

З урахуванням наведеного доречно буде виділяти такі типові кримінально – правові ситуації [5, с.252], що виникають в процесі кваліфікації вбивства через необережність:

1. Діяння, що призвело до заподіяння смерті потерпілому, має свідомий, цілеспрямований характер, але саме умисним злочином не є або таким не визнано. При необережній формі вини щодо наслідків (заподіяння смерті) вчинене кваліфікується лише за ч.1 ст.119 КК.

Правозастосовним орієнтиром в даній ситуації є п.26 ППВСУ «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» від 7 лютого 2003 року №2. Даний підхід не виключає наявність відповідальності інших видів за вчинене діяння. В цій ситуації має місце кваліфікація одиничного злочину за відповідною спеціальною статтею 119 КК; приєднуємось до позиції щодо необхідності зміни законодавчого формулювання цієї норми та викладення даного складу злочину через більш точну та обґрунтовану категорію типу «необережне спричинення смерті», оскільки термін «вбивство» передбачає наявність умислу.

2. Діяння, що спричинило смерть потерпілого, має свідомий, цілеспрямований характер і передбачене як ознака юридичного складу іншого умисного злочину, але цей злочин не охоплює смерть потерпілого або заподіяння йому тяжкого тілесного ушкодження як обов'язкову чи альтернативну ознаку його об'єктивної сторони (чч.1, 2, 3, 4 ст.296 КК тощо). За наявності необережної форми вини щодо заподіяння смерті потерпілому вчинене має розглядатися як сукупність злочинів (згідно правил ст.33 КК) і кваліфікуватися за відповідною статтею (частиною статті) Особливої частини КК, що передбачає відповідальність за діяння, яке в даній ситуації призвело до смерті потерпілого, та ч.1ст.119 КК. Такий підхід визнається і правозастосовною практикою, зокрема, п.13 ППВСУ «Про судову практику у справах про хуліганство» від 22 грудня 2006 року №10. Кваліфікація в даній ситуації, на нашу думку, видається обґрунтованою та відповідає правилам реальної сукупності.

3. Діяння, що призвело до заподіяння смерті потерпілому, має свідомий, цілеспрямований характер, передбачено як ознака іншого юридичного складу умисного злочину, і цей склад включає заподіяння потерпілому тяжкого тілесного ушкодження як обов'язкову чи альтернативну ознаку його об'єктивної сторони (ч.4 ст.187, ч.4 ст.189 КК тощо). При наявності необережної форми вини щодо спричинення смерті потерпілому, вчинене має кваліфікуватися за сукупністю злочинів – за відповідною частиною статті Особливої частини КК, що передбачає відповідну кваліфікуючу ознаку (на зразок «...поєднане із заподіянням тяжкого тілесного ушкодження...») і за ч.1 ст.119 КК. При цьому необережне вбивство виступає як самостійний злочин, а також і як чинник, що зумовлює кваліфікацію за частиною статті із кваліфікуючою обставиною «заподіяння тяжкого тілесного ушкодження» (хоча формально останнє не мало місця). У правозастосовній практиці така кваліфікація є загальноприйнятою в аналогічних ситуаціях, зокрема, орієнтиром виступає п.11 ППВСУ «Про судову практику у справах про злочини проти власності» від 6 листопада 2009 року №10. На нашу думку, не зовсім правомірним видається останній підхід, оскільки в даному випадку смерть потерпілого відображається при кваліфікації за ч.1 ст.119

КК; діяння, що призвело до смерті – за статтею, що передбачає відповідний склад злочину, при чому посилання на частину, яка передбачає заподіяння тяжких тілесних ушкоджень є зайвим і неправомірним, оскільки такі наслідки не лише вже відображені на рівні ст.119, а й характеризуються необережною формою вини – тому і не можуть бути кваліфікуючою обставиною в даному випадку.

4. Діяння, що спричинило смерть потерпілого, має свідомий, цілеспрямований характер, передбачене як елемент юридичного складу іншого умисного злочину, і цей склад включає смерть потерпілого як обов'язкову чи альтернативну ознаку його об'єктивної сторони (ч.2 ст.121, ч.3 ст.258 КК тощо). В даному випадку при необережній формі вини щодо смерті потерпілого вчинене кваліфікується лише за відповідною частиною статті КК, що передбачає відповідальність за злочин, яким охоплюється необережне спричинення смерті; кваліфікація на рівні ст.119 КК не відбувається. В наведених ситуаціях доречно користуватися і правилами конкуренції кримінально – правових норм (зокрема, загальної і спеціальної норми) [2, с.408]. Вважаємо, що такий підхід є правильним, адже він виключає подвійне інкримінування вчиненого діяння.

5. Діяння, що спричинило смерть потерпілого має свідомий цілеспрямований характер і передбачено як елемент об'єктивної сторони іншого складу злочину і цей склад передбачає наявність кваліфікуючої ознаки спричинення тяжких наслідків чи особливо тяжких наслідків (стст.152, 153, 365 КК). В разі необережного ставлення до наслідків (смерті потерпілого) вчинене кваліфікується відповідно за ч.4 ст.152, ч.3 ст.153, ч.3 ст.365 КК – тобто за кваліфікуючою ознакою спричинення особливо тяжких чи тяжких наслідків. Правозастосовним орієнтиром виступають положення п.11 ППВСУ «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» від 30 травня 2008 № 5; п.26 ППВСУ «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» від 7 лютого 2003 року №2 (щодо стст.152, 153 КК); п.11 ППВСУ «Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень» від 26 грудня 2003 року №15 (щодо ст.365 КК). Очевидно, що така кваліфікація впливає із розміру санкцій зазначених статей та ст.119 КК. Вважаємо, що в силу відсутності прямої вказівки закону на обсяг понять «особливо тяжкі наслідки», «тяжкі наслідки» доречно доповнити відповідні статті примітками із описом такого, пріоритетним видається закріплення в диспозиціях стст.152, 153, 365 КК смерті потерпілого як кваліфікуючої ознаки (альтернативної) з огляду на специфічність та важливість цього об'єкта кримінально – правової охорони. Підтвердженням наведеного, вважаємо, зокрема, проблемність ситуації кваліфікації за ч.2 (3) ст.15, ч.4

ст.153 КК – тобто правомірність і обґрунтованість охоплення замахом на зґвалтування смерті потерпілого.

Отже, окремі із наведених підходів кваліфікації необережного вбивства потребують вдосконалення. Зокрема, у третій із описаних ситуацій слід здійснювати кваліфікацію за сукупністю, але без посилання на тілесні ушкодження (такі охоплюються необережним вбивством). А при необережному спричиненні смерті при вчиненні злочинів, передбачених стст.152, 153, 365 КК слід посылатись на ст.119 КК. Остання пропозиція є актуальною до визначення обсягу у КК понять «тяжкі наслідки», «особливо тяжкі наслідки».

Література:

1. Гороховська О.В. Кримінальна відповідальність за вбивство через необережність: Автореф. дис... к. ю. н. / Національна академія наук України. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2003. – 14с.
2. Гришук В. Вбивство через необережність за Кримінальним кодексом України 2001 року // Вісник Львівського університету імені Івана Франка: Серія юридична. – Львів. – 2003. – Вип. 38. – С. 405 – 417.
3. Круміна М.В. Законодавство окремих зарубіжних країн про кримінальну відповідальність за вбивства та тілесні ушкодження, вчинені через необережність // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – К., 2006. – № 2. – С. 186 – 192.
4. Круміна М. Кримінологічна характеристика особи, що вчиняє вбивства і тілесні ушкодження з необережності // Право України, 2006. - №2. – С.82 – 85.
5. Науково – практичний коментар до Кримінального кодексу України. Відповідальний редактор С.С. Яценко. Вид. 4-е, перероб. та доповн. – К.: «А.С.К.», 2005. – 841с.
6. Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах / За заг. ред. В.Т. Маляренка. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 403с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ У США

Самохін Олексій Юрійович

здобувач кафедри криміналістики юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

1. Найбільш давньою й авторитетною установою яка протидіє наркобізнесові в США є Адміністрація по боротьбі з поширенням наркотиків (DEA). Її основні завдання спрямовані на зміцнення існуючого

законодавства та правових норм США в боротьбі з поширенням наркотиків, а також на забезпечення органів правопорядку США інформацією про організації, які займаються вирощуванням, виробництвом та незаконним постачанням в США наркотичних речовин.

2. DEA здійснює: розслідування та підготовку до судового переслідування основних порушників законів про наркотичні речовини, які діють як усередині країни, так і на міжнародному рівні; управління діяльністю національної розвідувальної системи по боротьбі з поширенням наркотиків у співробітництві з федеральними, державними, місцевими й іноземними організаціями з метою збору, аналізу та доведення до зацікавлених інстанцій стратегічної й оперативної розвідувальної інформації; захоплення та конфіскацію засобів, отриманих від незаконних операцій з наркотиками; контроль за суворим виконанням Закону про наркотичні речовини, які виготовляються та поширюються законним шляхом; співробітництво та координацію зусиль з федеральними, штатними та місцевими органами влади у боротьбі з поширенням наркотиків, а також організацію цих дій, включаючи розслідування на міждержавному і міжнародному рівнях; співробітництво та координацію зусиль з федеральною, штатною та місцевою владами, з іноземними урядами за програмами зменшення кількості наркотиків у США за допомогою таких методів, як знищення посівів і вирощування на площах, які звільнилися, нових культур, а також навчання іноземного персоналу; контроль за виконанням усіх програм, пов'язаних зі спільною діяльністю з аналогічними службами в інших країнах відповідно до політичних вказівок держсекретаря і посла США в даних країнах; зв'язок з ООН, Інтерполом та іншими організаціями з питань, які стосуються міжнародних програм боротьби з поширенням наркотиків.

3. Важливими підрозділами DEA є такі: адміністрація, по боротьбі з поширенням наркотиків, розвідувальний, стратегічної розвідки, зовнішніх операцій, взаємодії, планування та оцінювання, навчально-підготовчий, інформації, науки та технологій.

4. Підрозділ по науці та технологіям відповідає за розвиток плану досліджень DEA, здійснення та фінансування діяльності підтримуваної DEA в області сучасних технологій, техніки, досліджень, розвитку, програм іспитів та оцінок, юридичних наук і судової медицини, інженерних систем, аналізу діяльності. Підрозділ складається з двох відділів: юридичних наук та дослідницько-інженерного. До складу першого входять секції управління та дослідницьких служб і дві лабораторії: спеціальних випробовувань та досліджень і регіональні. Другий відділ містить секції систем оцінки й аналізу і технологічного розвитку.

5. Усі підрозділи DEA мають розвинену організаційну структуру, добре оснащені засобами зв'язку та комунікацій, а також сучасною спеціальною і криміналістичною технікою.

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Старушкевич Анатолій Володимирович

кандидат юридичних наук, доцент, докторант кафедри криміналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка

1. При розслідуванні злочинів у сфері економічної діяльності метод факторного аналізу доцільно використовувати під час вивчення обстановки злочину, виявлення його слідів при малоінформативній слідовій картині, коли наявна криміналістично значима інформація не дає можливості висунути версію про спосіб злочину. Метод факторного аналізу використовується також тоді, коли для встановлення обставин злочину необхідно з'ясувати питання, чому події відбувалися саме так, якими способами можна вчинити певний злочин, чому обрано саме цей спосіб злочину, чому залишилися саме такі його сліди.

2. Поведінка запідозреного, як і будь-якої іншої людини, вибір ним способу діяльності, вибір способу злочину обумовлені низкою суб'єктивних і об'єктивних факторів. Наявність в реальності певних умов (факторів) дозволяє злочинцю використовувати відповідний спосіб або обумовлює його, відсутність таких факторів виключає його використання, а їхня наявність обумовлює його застосування. Така закономірність дає можливість слідчому, під час розслідування злочинів у сфері економічної діяльності дійти висновків про елементи події злочину, у тому числі про спосіб його вчинення на підставі не тільки інформації про сліди, але й виходячи з аналізу факторів, які визначають поведінку злочинця. Звідси, метод криміналістичного факторного аналізу це пізнання елементів злочину шляхом вивчення факторів які його зумовлюють.

3. Об'єктом методу факторного аналізу є обставини, які впливають на поведінку злочинця, зокрема на вибір ним місця, часу, знарядь, способу злочину, предмета безпосереднього замаху. Найбільш значимим у цьому плані є вивчення об'єктивної обстановки, в якій вчинявся злочин. Мета її вивчення полягає у з'ясуванні наявності або відсутності об'єктивних умов (факторів), які визначають поведінку злочинця, зокрема вибір конкретного способу злочину. Відсутність необхідних факторів дозволяє зробити достовірний висновок про те, що запідозрений не використовував даний

спосіб злочину, тому що об'єктивно не міг цього зробити. Наявність же факторів дає підставу для достовірного висновку про те, що запідозрений об'єктивно міг використовувати конкретний спосіб.

4. Встановлення способу злочину за допомогою факторного аналізу під час розслідування злочинів у сфері економічної діяльності складається з таких етапів: а) вивчення й аналіз обстановки злочину; б) висновок про об'єктивну можливість використання запідозреним конкретного способу злочину; в) перевірка висновку практикою, шляхом пошуку ознак конкретного способу злочину; г) висновок про спосіб злочину, яким користувався запідозрений.

5. При розслідуванні злочинів у сфері економічної діяльності використання методу факторного аналізу дає можливість: а) організувати пошук способу злочину, шляхом конкретизації пошуку, тобто від пошуку взагалі способу злочину перейти до перевірки конкретного способу, від пошуку взагалі ознак способу злочину перейти до пошуку конкретних ознак конкретного способу злочину; б) повніше використовувати матеріали кримінальної справи й матеріали дізнання, результати оперативно-розшукової діяльності; в) робить розслідування злочину більш цілеспрямованим, зокрема допомагає поставити конкретні завдання перед підрозділами, які проводять оперативно-розшукові заходи, судовими експертами, ревізорами, визначити коло свідків і питання, які підлягають з'ясуванню при їхньому допиті, документи, що підлягають вивченню тощо; г) дає можливість більш ефективно використовувати спеціалістів, можливості експертів, контролюючих і наглядаючих органів; д) звільняє слідчого, ревізорів, працівників органу дізнання та інших осіб від виконання непотрібної роботи; є) допомагає оптимізувати процес виявлення способу злочину й полегшує швидке й повне його розкриття й розслідування в складній (нерідко конфліктній) ситуації.

СЛІДЧИЙ ОГЛЯД ПО СПРВАХ ПРО НЕЗАКОННИЙ ОБІГ ВИБУХОВИХ РЕЧОВИН

Стельмащук Олександр Васильович

здобувач кафедри криміналістики юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

1. До інформаційних завдань, виконуваних у ході огляду місця незаконного заволодіння вибуховими речовинами, можна віднести такі: а) відновити в картині загальних дій злочинців роль кожного з них по підготовці та вчиненню цього злочину; б) встановити особу злочинців, їх

причетність до злочинних груп, банд, незаконних збройних формувань; в) визначити та ідентифікувати вибухові пристрої та зброю, якими користувалися злочинці, встановити її походження; г) виявити відомості про організаторів, замовників та спільників злочину; д) зафіксувати шкідливі наслідки, які наступили у зв'язку із вчиненням злочину.

2. Основні завдання огляду місця незаконного заволодіння вибуховими речовинами полягають у тому, щоб: ретельно розібратися в обстановці події та зафіксувати її; виявити й вилучити сліди та предмети, які можуть мати відношення до даної події й стати згодом речовими доказами у кримінальній справі; виявити вихідні дані для проведення інших слідчих дій і оперативно-розшукових заходів; встановити джерела можливого одержання інших доказів, які вказують на наявність або відсутність у даній події ознак злочину, і виявити осіб, які могли бути очевидцями події або бачили злочинця; зібрати вихідну інформацію для висування слідчих (оперативно-розшукових) версій про фактичну картину події та її учасників і одержати відомості для розшуку злочинців, знарядь злочину, для проведення подальших слідчих, пошукових дій та оперативно-розшукових заходів.

3. Об'єктами огляду при розкраданні вибухових речовин є: склади озброєння й інші приміщення, спеціально призначені для зберігання вибухових речовин; боєприпаси, вибухові речовини; предмети їх упакування; засоби транспортування вибухових речовин; супровідні й інші документи на вантаж, у якому виявлені вибухові речовини.

4. Об'єктом огляду місця події може бути окремо будинок або одне із приміщень у розташуванні військової частини, охоронної структури, спеціалізоване місце зберігання вибухових речовин, чи місце їх виготовлення та складування й ін. При огляді складських приміщень з'ясовується: розташування будинку, його типові характеристики й планування; наявність і розташування постів охоронної сигналізації, її стан; для зберігання якого саме озброєння, вибухових речовин призначалося складське приміщення, як вони, й у яких умовах там зберігалися; як злочинці проникнули в приміщення і як його покинули; що викрадено (найменування й характеристика викраденого, встановлена або передбачувана кількість викраденого); скільки чоловік брало участь у розкраданні; які технічні засоби або знаряддя використані злочинцями для проникнення в приміщення, чи принесені вони злочинцями з собою, були підібрані з наявних засобів і знарядь, що перебували на місці розкрадання; які предмети були залишені злочинцями на місці події; чи використовувалися злочинцями транспортні засоби, які саме, де вони

перебували при вчиненні злочину; чи є і які саме обставини, що свідчать про можливе інсценування злочину; чи є в приміщенні місця, спеціально пристосовані для таємного зберігання (тимчасового) окремих вибухових речовин (виявлення таких схованок може свідчити про триваючий злочин, коли вибухові речовини перед їх виносом із приміщення спочатку ховалися у схованку, а потім при сприятливих обставинах виносилося із приміщення).

5. При огляді транспортного засобу встановлюється: а) тип і модель транспортного засобу; його ідентифікаційні ознаки (держномер, номер двигуна, кузова, шасі й ін.); б) наявність схованок (місця їх розміщення, місткість, специфічні особливості, обумовлені об'єктами, які зберігаються; ознаки, які свідчать про професіоналізм улаштувача; ознаки об'єктів, які зберігалися в них; в) наявність спеціальних засобів, які забезпечують безпеку перевезеного незаконного вантажу.

6. Об'єктом огляду може бути одяг осіб, затриманих при незаконному обігу вибухових речовин. При огляді таких об'єктів встановлюється: а) чи є на одязі сліди контакту затриманого із зазначеними об'єктами (це можуть бути частки вибухової речовини і т.п.); б) чи є на одязі місця або пристосування для прихованого розміщення вибухової речовини (кишені в незвичайних місцях, спеціальні розрізи, укріплена підкладка й ін.); в) яка орієнтовна давнина виготовлення спеціальних пристосувань для зберігання зазначених об'єктів.

7. При огляді вибухової речовини звертають увагу на: а) природа, найменування, маса (обсяг, вага) вибухової речовини; б) промислового чи кустарного (саморобного) походження вибухова речовина; в) якщо вибухова речовина не є штатною, то яким способом вона могла бути виготовлена, якими знаннями й навичками повинен володіти виготовлювач, у яких умовах вона може бути виготовлена; г) чи вимагає вибухова речовина для її вибуху додаткових компонентів, вибухівника певного типу; д) які наслідку використання цієї вибухової речовини; е) чи може ця вибухова речовина приводитися в дію дистанційно й ін.

8. Огляд всіх об'єктів повинен проводитися слідчим з обов'язковою участю спеціаліста-криміналіста та вибухотехніка.

9. Дотримання вищезазначених криміналістичних рекомендацій дозволить відшукати якомога більше слідів аналізованої категорії злочинів, ефективніше провести огляд зазначених об'єктів, не допустити зникнення або знищення слідів злочинів, отримати якомога більше інформації як про злочинну подію, об'єкти огляду так і про злочинця чи злочинне угруповання.

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ СЕКСУАЛЬНИХ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МАЛОЛІТНІХ

Сушицька Наталя Валеріївна

здобувач кафедри криміналістики юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

1. Планування - організуюча і направляюча основа розслідування, яка допомагає правильно визначити завдання, що повинні бути виконані в процесі розслідування, висунути необхідні версії, визначити способи їх перевірки й передбачити необхідні тактичні засоби (тактичні прийоми, комбінації, операції, методи розслідування), які сприяють максимальному встановленню об'єктивної істини в справі.

2. При розслідуванні сексуальних злочинів, особливо тих, коли злочинець відомий потерпілим, окремі слідчі на всьому періоді розслідування обходяться без письмового плану. Слідчі дії й тактику цих дій вони продумують і зберігають у пам'яті, при цьому письмовим планом не користуються. Така практика не заслуговує схвалення. Якщо сподіватися тільки на пам'ять, то низка важливих моментів при проведенні слідчих дій через відсутність продуманості їх виконання можуть бути упущені. Складання письмового плану запобігає можливість упустити певні деталі й забути що-небудь із того, що повинно було бути заплановане.

3. Проаналізована нами слідча практика показує, що при розслідуванні сексуальних злочинів проти малолітніх необхідність у такому плані найчастіше виникає тільки після проведення невідкладних слідчих дій. Це, звичайно, не означає, що в період проведення невідкладних слідчих дій у роботі слідчого відсутня будь-яка плановість. Навпаки, ця плановість зароджується вже при допиті потерпілої й триває протягом усього розслідування. Тільки план під час проведення невідкладних слідчих дій існує в голові слідчого, а після їх проведення - він викладається на папері. Така ситуація обумовлена двома причинами: По-перше, у період проведення невідкладних слідчих дій відсутній час, необхідний для складання плану. Слідчий, при розслідуванні справи, прагне в першу чергу провести всі невідкладні слідчі дії, щоб не допустити знищення доказів. Нерозумно було б, наприклад, після допиту потерпілих приступати до складання плану розслідування, відклавши тим самим вихід на місце події. По-друге, у період проведення невідкладних слідчих дій відомості про злочин бувають ще неповні й планування по них нескладне, і може здійснюватися в пам'яті, тому складання письмового плану можливо і недоцільне. На цьому етапі розслідування найбільш відповідальною частиною планування є лише вирішення питання про

послідовність проведення невідкладних слідчих дій. Послідовність їх проведення може бути продумана й збережена в пам'яті без допомоги письмового плану.

4. Однак, інколи і при проведенні початкових слідчих дій виникає необхідність у складанні письмового плану, і заперечувати це було б помилкою. Так, може бути виправданим складання письмового плану допиту потерпілих, якщо обставини справи складні, їх з'ясування і фіксування в протоколі без попереднього планування по епізодах, чи етапах злочинної діяльності може викликати певні труднощі.

5. При плануванні розслідування сексуальних злочинів доцільно завжди враховувати чи було зґвалтування вчинене особами, відомими потерпілим чи незнайомцями. Такий розподіл обумовлений тим, що при розслідуванні кожної з цих груп існують свої специфічні особливості при висуванні й перевірці версій.

6. Доцільним є планування вивчення архівних кримінальних справ сексуальні злочини, особливо зупиненими через недоведення вини підозрюваних або обвинувачуваних. Факти вчинення такими особами нових злочинів непоодинокі.

ЗМІСТ

Теорія та історія держави і права. Історія політичних і правових вчень. Філософія права

Aksyonova Irené ANALYSIS OF INDEPENDENCE OF JUDICIAL SYSTEM OF THE USA. POSSIBILITY OF BORROWING FOR UKRAINE3

Дручек Олена Василівна «НІГІЛІЗМ»: СПРОБА ЕТИМОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ТЕРМІНУ5

Рубащенко Микола Анатолійович ОБ'ЄКТИВНО ПРОТИПРАВНА ПОВЕДІНКА8

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

Захарова Наталья Владимировна ПРОБЛЕМЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ СУДЕБНОЙ СИСТЕМЫ В УКРАИНЕ11

Козлова Ирина Петрівна МІЖПАРЛАМЕНТСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В РАМКАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ ТА ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ14

Моркова Ольга Ігорівна ВПРОВАДЖЕННЯ НА РИНОК ПРОДУКТІВ, ЩО МІСТЯТЬ ГЕНЕТИЧНО МОДИФІКОВАНІ ОРГАНІЗМИ: ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....15

Руснак Леся Михайлівна СТАНОВЛЕННЯ РОЗВИТКУ НАУКИ ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ19

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право.
Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне
приватне право**

Бульба Оксана Юріївна РЕФОРМУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ
СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ
ЗАКОНОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....22

Кравчук Остап Леонідович ПОНЯТТЯ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ
ПРАВА ВЛАСНОСТІ.....26

Різник Юрій Сергійович ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ
ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН У ІНСТИТУТІ ЛІЗИНГУ.....29

Господарське право. Господарське процесуальне право

Коцан Володимир Ярославович ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ЯК
ВИД ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ33

Мельник Олександр Олександрович ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ
ВИКОРИСТАННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТИПОВИХ
ДОГОВОРІВ ТА ТИПОВИХ УМОВ ДОГОВОРІВ36

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

Слизченко Володимир Володимирович ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ
РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО СЕРВІТУТУ В УКРАЇНІ40

Право інтелектуальної власності та його захист. Інформаційне право

Зварич Жанна Ігорівна ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ
АВТОРСЬКОГО ПРАВА НА ФОТОГРАФІЧНІ ТВОРИ44

Моркова Ольга Ігорівна ЩОДО ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ
НА ТВОРИ АРХІТЕКТУРИ47

Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне та податкове право. Муніципальне право

Процюк Ірина Петрівна АКТУАЛЬНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ50

Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право. Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право

Батій Олександр Станіславович ПИТАННЯ ЗАТРИМАННЯ ОСІБ, ПРИЧЕТНИХ ДО НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ.....53

Герасимов Роман Разяпович ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ДОПИТУ ОБВИНУВАЧЕНОГО54

Марків Іван Степанович СПОСІБ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ.....56

Петренко Василь Васильович СПОСІБ НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ З ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ.....58

Проценко Микола Вікторович ПРОВЕДЕННЯ ТАКТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ «ЗЛОЧИННА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРУПИ» ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ60

Прутяний Сергій Олександрович КЛАСИФІКАЦІЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ КРИМІНАЛЬНИМИ ПРОФЕСІОНАЛАМИ62

Рапіта Ольга Василівна НЕОБХІДНІСТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ЗАБОРОНИ НЕЗАКОННОГО ВИВЕЗЕННЯ ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ65

Романчук Андрій Ярославович ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО – ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ВБИВСТВА, ВЧИНЕНОГО ЧЕРЕЗ НЕОБЕРЕЖНІСТЬ.....67

Самохін Олексій Юрійович ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ У США.....70

<i>Старушкевич Анатолій Володимирович</i> МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	72
<i>Стельмащук Олександр Васильович</i> СЛІДЧИЙ ОГЛЯД ПО СПРВАХ ПРО НЕЗАКОННИЙ ОБІГ ВИБУХОВИХ РЕЧОВИН.....	73
<i>Сушицька Наталя Валеріївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ СЕКСУАЛЬНИХ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МАЛОЛІТНІХ.....	76

Підписано до друку 07.06.2010
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 50 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99, 063 300 86 72
E-mail: tooums@ukr.net